

Tillsyn av regeltillämpningen på Högskolan i Skövde

Tillsyn av regeltillämpningen på Högskolan i Skövde

Rapport 2020:14

Utgiven av Universitetskanslersämbetet 2020

Författare: Tanja Lindqvist, Christine Lundgren och Sofia Tiberg

Diarienummer: 32-00144-20

Universitetskanslersämbetet • Hammarbybacken 31 • Box 6024, 121 06 Johanneshov
tfn 08-563 085 00 • fax 08-563 085 50 • e-post registrator@uka.se • www.uka.se

Innehåll

Sammanfattning.....	5
Tillgodoräknande.....	5
Studentinflytande	5
Kurs- och utbildningsplaner.....	6
Kursvärderingar.....	6
Anställning av personal	7
Överklagande och klagomål.....	8
Bisysslor.....	8
Oredlighet i forskning	8
Åtgärder	9
Inledning	11
Tillgodoräknande	12
Bakgrund.....	12
Underlaget från lärosätet.....	12
Stickprov	13
Lärosätets svar.....	13
Universitetskanslersämbetets bedömning.....	14
Studentinflytande	18
Bakgrund.....	18
Underlaget från lärosätet.....	19
Stickprov	19
Lärosätets svar.....	20
Universitetskanslersämbetets bedömning.....	25
Kurs- och utbildningsplaner.....	33
Bakgrund.....	33
Underlaget från lärosätet.....	34
Stickprov	34
Lärosätets svar.....	34
Universitetskanslersämbetets bedömning.....	35
Kursvärderingar	41
Bakgrund.....	41
Underlaget från lärosätet.....	41
Stickprov	42
Lärosätets svar.....	42
Universitetskanslersämbetets bedömning.....	47
Anställning av personal	55

Bakgrund.....	55
Underlaget från lärosätet.....	56
Stickprov	56
Lärosätets svar.....	58
Universitetskanslersämbetets bedömning.....	59
Överklagande och klagomål.....	66
Bakgrund.....	66
Underlaget från lärosätet.....	67
Stickprov	67
Lärosätets svar.....	68
Universitetskanslersämbetets bedömning.....	69
Bisysslor	74
Bakgrund.....	74
Underlaget från lärosätet.....	75
Stickprov	75
Lärosätets svar.....	75
Universitetskanslersämbetets bedömning.....	77
Oredlighet i forskning	80
Bakgrund.....	80
Underlaget från lärosätet.....	80
Stickprov	81
Lärosätets svar.....	81
Universitetskanslersämbetets bedömning.....	81

Sammanfattning

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) utövar tillsyn över universitet och högskolor och ansvarar för kvalitetssäkring av högre utbildning och forskning. Inom ramen för tillsynsuppgiften granskar UKÄ de rättsliga frågor som berörs i *Standarder och riktlinjer för kvalitetssäkring inom det europeiska området för högre utbildning* (ESG). Denna form av lärosätetillsyn koordineras med de lärosätessgranskningar som genomförs inom ramen för UKÄ:s kvalitetssäkringsuppgift. De områden som har granskats utifrån bland annat reglerna i högskoleförfattningarna är tillgodoräknande, studentinflytande, kurs- och utbildningsplaner, kursvärderingar, anställning av personal, överklagande och klagomål, bisysslor samt oredlighet i forskning.

Tillgodoräknande

UKÄ har granskat hur högskolan säkerställer att handläggningen av tillgodoräknandeärenden sker på ett rättssäkert och likvärdigt sätt. Högskolan har regler som syftar till att säkerställa en enhetlig och rättssäker handläggning av ärenden om tillgodoräknande, men UKÄ noterar att de i vissa hänseenden behöver kompletteras eller avviker från gällande rätt.

Stickprovsgranskningen visar att högskolan i samtliga av de 15 granskade ärendena uppfyller kravet i förvaltningslagen på att en beslutsmotivering ska innehålla uppgift vilka föreskrifter som tillämpats. I fem av ärendena anser UKÄ att motivering av beslutet hade kunnat vara tydligare. Granskningen visar också att handläggningstiderna hos högskolan, förutom i två av de granskade ärendena, får anses uppfylla kraven på snabb handläggning.

Studentinflytande

Studenterna har rätt att vara representerade när beslut fattas eller beredning sker som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation.

UKÄ noterar att bestämmelserna i 2 kap. 7 § HL och 2 kap. 14 § HF om studentrepresentation finns korrekt återgivna i högskolans arbetsordning. Efter en genomgång av de dokument som högskolan har lämnat in och högskolans svar bedömer UKÄ att högskolan utifrån ett rättsligt perspektiv har förutsättningar för att säkerställa studentinflytande genom medverkan i beredande eller beslutande organ. UKÄ anser dock att

högskolans styrdokument för studentinflytande bör förtydligas och vidareutvecklas när det gäller hur information och samråd ska gå till när en enda person bereder eller fattar beslut. UKÄ ser positivt på att högskolan ska sammanställa ett samlat styrdokument inom området studentinflytande.

UKÄ har granskat 15 ärenden där beslut fattats eller beretts av en person. UKÄ har synpunkter på sju av ärendena där det inte framgår att information lämnats och samråd skett med en studentrepresentation i god tid före beslutet eller slutförandet av beredningen. UKÄ förutsätter att högskolan genomför de åtgärder som är nödvändiga för att reglerna om studentinflytande följs.

Kurs- och utbildningsplaner

Kurs- och utbildningsplaner hör till de främsta styrdokument som lärosätena har. Planerna är viktiga i såväl pedagogiskt som rättsligt hänseende. Mot denna bakgrund har ett antal kurs- och utbildningsplaner granskats. UKÄ konstaterar att samtliga granskade kursplaner innehåller det som krävs enligt högskoleförordningen i fråga om kursens nivå, antal högskolepoäng, mål och krav på särskild behörighet. UKÄ bedömer dock att tre kursplaner brister i tydlighet när det gäller examinationsformerna. Vidare finner UKÄ att de granskade utbildningsplanerna innehåller det som krävs enligt högskoleförordningen. UKÄ konstaterar även att det i samtliga granskade utbildningsplaner anges vilken examen utbildningen leder till.

Det finns inte några regler för när kurs- och utbildningsplaner ska vara beslutade, men utgångspunkten är att planerna ska beslutas och finnas tillgängliga i god tid innan utbildningen startar. UKÄ har vid sin granskning utgått från att kursplaner för fristående kurser och utbildningsplaner för program bör vara fastställda och tillgängliga för studenten senast den dag som den fristående kursen eller programmet öppnar för anmälan. Vad gäller kurser som ingår i program kan behov dock finnas av att revidera kursplanen för de kurser som ingår i programmet, till exempel avseende kursinnehåll och kurslitteratur. UKÄ anser mot denna bakgrund att det som huvudregel bör vara möjligt att fastställa en revidering av detta slag senast åtta veckor före kursstart. Vissa andra revideringar kan dock behöva fastställas och göras tillgängliga för studenterna tidigare än åtta veckor före kursstart.

UKÄ bedömer att den huvudregel som anges i högskolans riktlinjer om när kursplaner respektive utbildningsplaner ska finnas på högskolans webbplats, det vill säga senast när anmälningssperioden för aktuellt kurstillfälle respektive programtillfälle inleds, stämmer överens med vad ämbetet har uttalat. Däremot noterar UKÄ att det i båda riktlinjerna anges att informationen som publiceras om kursen respektive programmet normalt inte ska ändras. Vidare anges i riktlinjen för kursplaner att ändringar av kurslitteratur normalt ska göras senast åtta

veckor före start av det kurstillfälle som kursplanen ska gälla för. UKÄ konstaterar att högskolans riktlinjer i detta avseende inte överensstämmer med vad som ämbetet har uttalat.

Stickprovsgranskningen visar att högskolan har ändrat kursplanen för två fristående kurser och utbildningsplanen för två program, efter det att den fristående kursen eller programmet öppnade för anmälan. UKÄ bedömer därför att dessa planer inte har fastställts i god tid. UKÄ konstaterar dock att det i de granskade kurs- och utbildningsplanerna i samtliga fall anges när planerna börjar gälla.

Kursvärderingar

Lärosätet ska anordna kursvärderingar och sammanställa dem. Lärosätet ska även informera om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna. Resultaten ska också vara tillgängliga för studenterna.

UKÄ konstaterar att högskolan har riktlinjer för att säkerställa att kursvärderingar genomförs och sammanställs. UKÄ anser dock att riktlinjerna i olika avseenden bör förtydligas vad gäller hur studenterna informeras om resultat och eventuella åtgärder samt hur dessa hålls tillgängliga för studenterna.

Av stickprovsgranskningen framgår att det förekommer vissa brister i efterlevnaden av högskoleförordningens bestämmelser om kursvärderingar och även i förhållande till högskolans egna riktlinjer för kursvärdering.

Anställning av personal

I ESG anges att rättvisa och transparenta processer ska finnas vid rekrytering av personal. UKÄ har granskat om anställningsärenden har utannonserats och om man anslagit besluten. Dessutom har UKÄ granskat om kvinnor och män är jämställt representerade bland dem som berett ärendena och bland sakkunniga. Beträffande anställning genom kallelse har UKÄ granskat dokumenteringen av varför anställningen är av särskild betydelse, tillämpningen av sakkunnigbedömning samt vem som fattat anställningsbeslutet.

UKÄ har granskat högskolans anställningsordning och konstaterar att den finns tillgänglig på lärosätets webbplats och har beslutats av högskolans styrelse. UKÄ konstaterar att högskolans anställningsordning har korrekt information om kallelseförfarandet av professor. Dock framgår det inte att kallelseförfarandet bör användas restriktivt mot bakgrund av uttalanden i förarbetena. Enligt UKÄ är det lämpligt att anställningsordningen innehåller även sådan information. UKÄ konstaterar vidare att anställningsordningen saknar anvisningar för

lämnande av information om beslut om anställning och om vad ett anslag ska innehålla för uppgifter. I anställningsordningen finns information om jämställd representation i en grupp som lämnar förslag om anställning som lärare och information om jämställd representation bland de sakkunniga.

Av granskningen framgår att högskolan utlyst samtliga av de 16 anställningar som UKÄ valt ut som stickprov. Högskolan har även lämnat information om anställningsbesluten på lärosätets anslagstavla i samtliga ärenden.

Vad gäller kravet på jämställd representation framgår att förslagsgruppen inte varit jämställd i ett fall som avsåg en läraranställning. I det ärende där sakkunnigbedömning varit aktuell och avsåg anställning av professor var de sakkunniga jämställt representerade. Enligt högskolan har det under den aktuella granskningstiden inte fattats några beslut om anställning av professorer genom kallelse.

Överklagande och klagomål

För att den klagande ska kunna ta tillvara rätten att få saken prövad i högre instans är det viktigt att lärosätena hanterar överklaganden rätt och lämnar korrekt information. Även beträffande beslut som inte får överklagas är det viktigt att lärosätena hanterar eventuella klagomål på ett korrekt sätt. I ESG:s riktlinjer anges bland annat att det ska finnas lämpliga rutiner för att hantera klagomål från studenterna.

Högskolan har riktlinjer för hantering av överklaganden i de fall där Överklagandenämnden för högskolan är överinstans samt rutiner för hantering av klagomål. Enligt UKÄ kan det vara lämpligt att högskolan tar fram styrdokument som hanterar samtliga överklaganden. UKÄ har ett antal synpunkter på innehållet i inskickade mallar i förhållande till reglerna i förvaltningslagen.

För den sökande är det viktigt att få sitt överklagande prövat av överinstansen så fort som möjligt. UKÄ har därför stickprovsvis granskat lärosätets överklagandehänvisningar och handläggningstider för överlämnande av ärenden till överinstansen. UKÄ har ett antal synpunkter på innehållet i överklagandehänvisningarna i förhållande till förvaltningslagens bestämmelser. När det gäller tiden för överlämnande av överklagande är kravet på skyndsamt handläggning uppfyllt.

Bisysslor

En arbetstagare får inte ha någon anställning eller något uppdrag eller utöva någon verksamhet som kan rubba förtroendet för hans eller någon annan arbetstagares opartiskhet i arbetet eller som kan skada myndighetens anseende. En lärare vid en högskola får dock vid sidan av sin

anställning som lärare ha anställning eller uppdrag eller utöva verksamhet som avser forskning eller utvecklingsarbete inom anställningens ämnesområde om läraren därigenom inte skadar allmänhetens förtroende för högskolan.

Högskolan har regler om otillåtna bisysslor och om hur de anställda ska informeras om otillåtna bisysslor. Lärosätet har också ett system för att se till att de anställda har tagit del av regler om otillåtna bisysslor. UKÄ bedömer sammantaget att högskolan har förutsättningar för att säkerställa att de anställda informeras om otillåtna bisysslor. Högskolan har också ett system för att hämta in och dokumentera lärares ämnesanknutna bisysslor.

UKÄ har granskat om 20 anställda vid lärosätet har lämnat uppgift om bisysslor och om högskolan har bedömt bisysslorna. Av granskningen framgår att uppgifter om bisysslor inte har lämnats i ett fall där personen var tjänstledig. Enligt UKÄ kan det vara lämpligt att högskolan inhämtar redovisning av bisysslor även av tjänstlediga personer. I ett annat fall ifrågasätter UKÄ om det funnits ett tillräckligt underlag för att kunna bedöma den aktuella bisysslan.

Oredlighet i forskning

En forskningshuvudman, till exempel ett statligt universitet eller högskolor, har det övergripande ansvaret för att forskning utförs i enlighet med god forskningssed. Frågor om oredlighet i forskning ska prövas av en särskild nämnd. Ärenden som inte bedöms röra oredlighet i forskning men kan gälla andra avvikelser från god forskningssed hanteras av den berörda forskningshuvudmannen.

Högskolan har regler som innehåller rutiner för hanteringen av misstanke om oredlighet i forskning och vad högskolan definierat som andra ”allvarliga” avvikelser från god forskningssed. I högskoleförordningen anges att en högskola ska pröva andra misstänkta avvikelser från god forskningssed, och inte endast andra allvarliga avvikelser från god forskningssed. Ämbetet utgår från att högskolan kompletterar sitt styrdokument i den delen så att det uppfyller kravet i högskoleförordningen.

UKÄ konstaterar att högskolan saknar bemyndigande att bestämma hur en anmälan ska anhängiggöras. Högskolan kan således inte uppställa som krav att en anmälan ska vara skriftlig eller att den måste göras till rektor. UKÄ utgår från att högskolan justerar riktlinjerna i denna del.

I riktlinjerna anges under rubriken ”Misstanke om andra allvarliga avvikelser från god forskningssed” att rektor ska besluta om ärendet kan lämnas utan vidare åtgärd eller att allvarlig avvikelse från god forskningssed har förelegat, samt att om särskilda skäl föreligger kan rektor besluta om annan åtgärd. Ämbetet anser att det bör tydliggöras i

riktlinjerna vad högskolan menar med sin hänvisning till särskilda skäl med beaktande av att högskolan inte endast ska pröva andra ”allvarliga” avvikelser från god forskningssed.

Åtgärder

UKÄ har i rapporten markerat de uttalanden som bör föranleda åtgärder av lärosätet (understruken text).

Inledning

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) har till uppgift att utöva tillsyn över universitet och högskolor. Det innebär att ämbetet granskar lärosätenas rättstillämpning. UKÄ ansvarar även för kvalitetssäkring av högskoleutbildning, bland annat genom granskning av lärosätenas kvalitets-säkringsarbete. Det nationella kvalitetssäkringssystemet bygger bland annat på *Standarder och riktlinjer för kvalitetssäkring inom det europeiska området för högre utbildning* (ESG). Av dessa standarder och riktlinjer framgår att den externa kvalitetsgranskningen ska beakta kraven i det juridiska ramverk där lärosätena verkar.

I ESG finns ett antal områden som berör frågor som regleras i de svenska högskoleförfattningarna och den svenska förvaltningslagen. För att lärosätena ska kunna bedriva sin verksamhet med hög kvalitet är det grundläggande att de följer tillämpliga regler. UKÄ granskar därför de rättsliga frågor som berörs i ESG inom ramen för tillsynsverksamheten. Denna form av tillsyn benämns lärosätetillsyn. Lärosätetillsynen koordineras med de lärosätetsgranskningar som genomförs inom ramen för UKÄ:s kvalitetssäkringsuppgift.

I denna rapport redovisas UKÄ:s granskning av Högskolan i Skövde. De områden som granskats är tillgodoräknande, studentinflytande, kurs- och utbildningsplaner, kursvärderingar, anställning av personal, överklagande och klagomål, bisysslor samt oredlighet i forskning.

UKÄ skickade den 30 april 2020 en remiss till högskolan. Underlaget från högskolan kom in den 28 augusti 2020. UKÄ erbjöd också studentkåren att lämna ett skriftligt underlag om högskolans tillämpning av de aktuella reglerna. Studentkåren har inte lämnat synpunkter.

UKÄ har remitterat ett utkast av rapporten till högskolan för att ge högskolan möjlighet att korrigera faktafel och rätta till eventuella missförstånd. Högskolan har inkommit med synpunkter på utkastet.

UKÄ:s rapporter från lärosätetillsynen publiceras på ämbetets webbplats www.uka.se.

Tillgodoräknande

Bakgrund

Om en student vid en högskola i Sverige har gått igenom viss högskoleutbildning med godkänt resultat, har studenten rätt att tillgodoräkna sig detta för högskoleutbildning vid en annan högskola. Detta gäller dock inte om det finns en väsentlig skillnad mellan utbildningarna. Detta anges i 6 kap. 6 § första stycket högskoleförordningen (1993:100), HF.

En student har rätt att tillgodoräkna sig annan utbildning än den som avses i 6 §, om de kunskaper och färdigheter som studenten åberopar är av en sådan beskaffenhet och har en sådan omfattning att de i huvudsak svarar mot den utbildning för vilken de är avsedda att tillgodoräknas. En student får även tillgodoräknas motsvarande kunskaper och färdigheter som har förvärvats i yrkesverksamhet. Det framgår av 6 kap. 7 § HF.

Beslut om tillgodoräknande av utbildning eller yrkesverksamhet får överklagas till Överklagandenämnden för högskolan (12 kap. 2 § 4 HF).

I ESG standard 1.4 anges att lärosätena på ett konsekvent sätt ska tillämpa fördefinierade och publicerade regler om bland annat erkännande. I riktlinjerna till denna standard anges följande.

Rättvist erkännande av examina för högre utbildning, studieperioder och reell kompetens, inklusive erkännande av icke-formellt och informellt lärande, är grundläggande komponenter för att säkerställa studenternas progression i sina studier och samtidigt främja rörligheten. Ändamålsenliga erkännandeprocesser är beroende av

- att lärosätets praxis för erkännande är i linje med principerna i Lissabonkonventionen om erkännande av bevis avseende högre utbildning i Europa-regionen
- samarbete med andra lärosäten, kvalitetssäkringsorgan och det nationella ENIC/NARIC-centret i syfte att säkerställa att erkännande görs på ett likvärdigt sätt i hela landet.

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bett lärosätet att redogöra för hur lärosätet säkerställer att handläggningen av tillgodoräknandebärenden sker på ett rättssäkert och likvärdigt sätt inom lärosätet. Ämbetet har även bett lärosätet att bifoga eventuella styrdokument.

UKÄ har upplyst lärosätet om att ämbetet avser att stickprovsvis undersöka beslutsmotiveringar, handläggningstider och överklagandehänvisningar i ett antal tillgodoräknandebärenden. UKÄ har bett lärosätet att

bifoga en lista över samtliga avslagsbeslut i ärenden om tillgodoräknande som fattades under perioden 1 november 2019–30 april 2020.

Stickprov

UKÄ har valt ut 15 ärenden från listan och bitt lärosätet att bifoga ansökan, beslut och överklagandehänvisning för respektive ärende. UKÄ har även bitt lärosätet att ange handläggningstid och bifoga utdrag från ärendehanteringssystemet för respektive ärende.

Lärosätets svar

Högskolan i Skövde har bifogat följande dokument.

- *Rektors delegationsordning (HS 2020/624)*
- *Högskoledirektörens delegationsordning (HS 2019/751)*
- *Delegationsordning för chefen för avdelningen för utbildnings- och studentstöd (HS 2020/134)*
- *Riktlinjer för tillgodoräknande inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå (HS 2019/806)*
- Lista över samtliga avslagsbeslut i ärenden om tillgodoräknanden inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå som fattats under perioden 1 november 2019 – 30 april 2020

Högskolan i Skövde har svarat bland annat följande.

1. Hur säkerställer lärosätet att handläggningen av tillgodoräknande-ärenden sker på ett rättssäkert och likvärdigt sätt inom lärosätet? Bifoga eventuella styrdokument.

Vid högskolan sker handläggning och beslut som rör tillgodoräknande av utbildning på grundnivå och avancerad nivå inom funktionen Examina, vid avdelningen för utbildnings- och studentstöd. Handläggningen sker samordnat för hela lärosätet, av en grupp handläggare med samlad erfarenhet. Detta ger goda förutsättningar för likvärdiga och rättssäkra processer.

Examenshandläggarna fattar även de formella besluten om tillgodoräknande, i enlighet med vad som anges i högskolans delegationsordningar – rektors delegationsordning, högskoledirektörens delegationsordning och delegationsordning för chefen för avdelningen för utbildnings- och studentstöd.

Handläggningen följer *Riktlinjer för tillgodoräknande inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå*. Studenterna ansöker på särskilda blanketter varav en blankett specifikt rör tillgodoräknande av utlandsstudier. I de flesta ärenden inhämtas yttranden från ämnesföreträdare eller ämnesansvariga lärare.

Under de senaste åren har ett utvecklingsarbete skett vad gäller tillgodoräknande av andra meriter än högskoleutbildning, så kallad reell kompetens. Sedan år 2018 finns en särskild grupp vid högskolan, REKO-gruppen, som arbetar med bedömning av reell kompetens vid både tillgodoräknande och behörighetsprövning. I gruppen ingår examenshandläggare (vid ärenden som rör tillgodoräkningen), antagningshandläggare (vid ärenden som rör antagning), studie- och karriärvägledare samt, vid behov, lärare med ämneskompetens.

Utvecklingsarbetet som rör reell kompetens har skett med stöd av *Valideringsnätverk Väst*. I detta nätverk, som tillkom genom olika projekt som under åren 2016-2018 finansierades av Universitets- och högskolerådet, arbetar flera lärosäten tillsammans med utveckling av nya processer för bedömning av reell kompetens gällande både tillgodoräknande och behörighetsprövning. Inom ramen för nätverket har det bland annat utarbetats en stödmanual som används vid Högskolan.

2. Bifoga en lista över samtliga tillgodoräknandeärenden som beslutats under den period som anges i den remiss som skickas till lärosätet vid starten av lärosätets tillsynen.

En lista bifogas över samtliga avslagsbeslut i ärenden om tillgodoräknande inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå som fattats under perioden 1 november 2019-30 april 2020.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Rättssäker och likvärdig handläggning av tillgodoräknandeärenden

UKÄ konstaterar att högskolan genom dokumentet *Riktlinjer för tillgodoräknande inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå* har regler som syftar till att säkerställa en enhetlig och rättssäker handläggning av ärenden om tillgodoräknande.

UKÄ har följande synpunkter.

I högskolans riktlinjer under rubriken 4.2 Komplettering anges att ”Om handlingar saknas eller ytterligare dokumentation behövs för bedömningen av ansökan om tillgodoräknande ska kompletteringar begäras. En kompletteringsanmodan ska alltid innehålla ett sista kompletteringsdatum och information om vad som händer om komplettering inte inkommer, d.v.s. att ärendet annars kan komma att avgöras med de bristande handlingar som hittills inkommit. Om kompletteringar inte inkommit inom två månader ska beslut fattas utifrån de handlingar som finns tillgängliga”.

Av 20 § första stycket FL följer att om en framställning är ofullständig eller oklar ska en myndighet i första hand hjälpa den enskilde till rätta inom ramen för sin allmänna serviceskyldighet enligt 6 § andra stycket FL. Enligt 20 § andra stycket FL får myndigheten besluta att förelägga den enskilde att avhjälpa en brist som finns kvar, om bristen medför att framställningen inte kan läggas till grund för en prövning i sak. I ett sådant föreläggande ska det anges att följderna av att föreläggandet inte följs kan bli att framställningen inte tas upp till prövning. Mot denna bakgrund anser UKÄ att det är lämpligt att högskolan kompletterar riktlinjerna med fullständig information om de åtgärder som vidtas vid en ofullständig ansökan. Kompletteringen bör även innehålla en hänvisning till 20 § FL, vilket saknas i nuvarande text i riktlinjerna.

UKÄ noterar vidare att det under rubriken 4.4 Beslut anges att ”Beslut om avslag ska motiveras” och under rubriken 4.5 Överklagande att ”Överklagandehänvisning ska finnas på besluten om avslag”. UKÄ vill framhålla att även beslut om att avvisa en ansökan om tillgodoräknande kan överklagas och att högskolan därför enligt 32-33 §§ FL är skyldig att lämna motivering och överklagandehänvisning också vid sådana beslut. UKÄ noterar i detta sammanhang att samtliga stickprov, som dock endast avsåg avslag, innehållit en motivering och överklagandehänvisning.

I riktlinjerna under rubriken 4.5 Överklagande står det att ”Mer detaljerad information om hur överklaganden handläggs vid Högskolan finns i särskilda anvisningar” och med tillhörande fotnot att ”Anvisningar för handläggning av överklaganden håller på att utarbetas”. UKÄ konstaterar att styrdokumentet *Anvisningar för handläggning av överklaganden* trädde i kraft 2020-03-10. UKÄ anser att det är lämpligt att dokumentet hänvisar till gällande anvisningar.

UKÄ förutsätter att högskolan justerar dokumentet i enlighet med vad som anförts.

Stickprov

UKÄ har granskat 15 utvalda ärenden om tillgodoräknande. UKÄ konstaterar att samtliga ärenden innebar avslag på ansökan, vilket var i enlighet med UKÄ:s begäran.

Beslutsmotiveringar

Av 32 § FL framgår att ett beslut som kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt som huvudregel ska innehålla en klagande motivering, om det inte är uppenbart obehövligt. En sådan motivering ska innehålla uppgifter om vilka föreskrifter som har tillämpats och vilka omständigheter som har varit avgörande för myndighetens ställningstagande.

UKÄ konstaterar att samtliga granskade beslut uppfyller kraven i 32 § första stycket FL på att en beslutsmotivering ska innehålla uppgifter om vilka föreskrifter som har tillämpats.

I några beslut har följande motiveringar använts.

”Innehållet i momentet övningar 1,5 hp i kursen Grundkurs i mikroekonomi stämmer inte överens med innehållet i momentet inlämningsuppgift 1,5 hp i kursen Mikroekonomi G1N vid Högskolan i Skövde. Det finns en väsentlig skillnad mellan kurserna” (HSA 2019/775).

”Den återopade kursen Utbildningsvetenskaplig kärna 2, Utveckling och lärande 8,5 hp vid Linköpings universitet har inte ett innehåll som motsvarar det som behandlas i kursen Introduktion till socialpsykologi G1N 7,5 hp SD155G” (HSA 2019/914).

”Kurserna har olika fördjupningsnivå och omfattning. Den genomgångna kursen är på G1N-nivå och har omfattningen 5 hp” (HSA 2020/35).

”Inlämningsuppgiften i delkurs 5 ekonomistyrning från kursen Företagsekonomi 30 hp vid Örebro universitet kan inte tillgodoräknas då den inte uppfyller de krav som ställs på den skriftliga inlämningen i Ekonomistyrning I vid Högskolan i Skövde” (HSA 2020/254).

”Tillämpad matematik och fysik från Jönköping University täcker inte upp innehållet i salstentamen” (HSA 2020/269).

UKÄ anser att ovanstående motiveringar tydligare hade kunnat beskriva vilka omständigheter som var avgörande för högskolans ställningstagande.

UKÄ utgår från att högskolan ser över sina rutiner för motivering av beslut.

Handläggningstider

Enligt 9 § FL ska ett ärende handläggas så enkelt, snabbt och kostnads-effektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts. Vad dessa krav på handläggningen mer konkret innebär är dock inte närmare reglerat. En bedömning får därför göras i varje enskilt fall av om kraven enligt bestämmelsen är uppfyllda. Vid denna bedömning får ärendenas karaktär beaktas, exempelvis kan ett tillgodoräknandeärende som kräver en mer omfattande utredning motivera en längre handläggningstid.

Högskolan i Skövde har angett handläggningstiden för respektive ärende. Ämbetet noterar att det av högskolans riktlinjer för tillgodoräknande, avsnitt 4.3 Arbetsgång och handläggningstid, framgår att handläggningstiden normalt inte bör överstiga två månader. Vidare anges att för ansökningar som inkommer under sommaren (juni-augusti) kan

handläggningstiden bli något längre. I de fall en ansökan behöver kompletteras kan prövningen också ta längre tid än två månader.

I ärendet (HSA 2019/758) var handläggningstiden elva veckor, vilket framstår som något för lång tid. UKÄ utreder däremot inte om det finns godtagbara förklaringar till handläggningstiden i ärendet, utan utgår från att högskolan beaktar detta uttalande när lärosätet ser över sin hantering av ärenden om tillgodoräknande.

I ärendet (HSA 2019/150) var handläggningstiden lite över ett år. Som ovan angetts utreder UKÄ inte om det finns godtagbara förklaringar till handläggningstiden i ärendena. Högskolan har dock beträffande detta ärende kommenterat att begäran om komplettering gjordes i samband med att ansökan kom in och sedan blev ärendet nedprioriterat då svar inte kom från studenten, därav den långa handläggningstiden. För att undvika att ärendena på detta sätt blir liggande har högskolan infört en ny rutin under 2020 där bevakningsfunktionalitet i ärende- och dokumenthanteringssystem utnyttjas. UKÄ anser att så lång handläggningstid inte är acceptabel och ser därför positivt på att högskolan infört en ny rutin för att undvika att handläggningstiden blir så lång som i detta fall.

I de övriga 13 ärendena var handläggningstiden som längst tio veckor. UKÄ bedömer att lärosätet därmed uppfyller förvaltningslagens krav på en snabb handläggning när det gäller dessa ärenden.

Överklagandehänvisningar

För en redogörelse av den rättsliga regleringen, se avsnittet *Överklagande och klagomål* nedan.

UKÄ konstaterar att högskolan har bifogat en överklagandehänvisning i samtliga granskade stickprov i enlighet med förvaltningslagens bestämmelser.

Studentinflytande

Bakgrund

Kvalitetsarbetet är en gemensam angelägenhet för högskolornas personal och studenterna. Studenterna ska ha rätt att utöva inflytande över utbildningen vid högskolorna. Högskolorna ska verka för att studenterna tar en aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen. Detta framgår av 1 kap. 4 och 4 a §§ högskolelagen (1992:1434), HL.

Studenterna har rätt att vara representerade när beslut fattas eller beredning sker som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation (2 kap. 7 § HL). Om beslut kräver en bedömning av uppläggning, genomförande av eller kvalitet i utbildningen, eller om beslut kräver en bedömning av organisation av eller kvalitet i forskningen, ska besluten fattas av personer med vetenskaplig eller konstnärlig kompetens. Om sådana bedömningar ska göras av en grupp personer ska majoriteten av personerna i gruppen ha vetenskaplig eller konstnärlig kompetens. Styrelsen får dock besluta att en sådan majoritet inte behövs om det finns särskilda skäl. Det framgår av 2 kap. 6 § HL.

Av 2 kap. 14 § högskoleförordningen (1993:100), HF, framgår följande om studentrepresentation. Om beslut ska fattas eller beredning genomföras av en enda person ska information lämnas till och samråd ske med en studentrepresentant i god tid före beslutet eller slutförandet av beredningen. Om beslut fattas av en grupp av personer enligt vad som anges i 2 kap. 6 § HL har studenterna rätt att vara representerade med minst tre ledamöter. Antalet studentrepresentanter i en sådan grupp får dock vara färre om det finns särskilda skäl med hänsyn till det totala antalet ledamöter i gruppen. I övrigt beslutar en högskola själv om sådan rätt till representation för studenterna som avses i 2 kap. 7 § HL.

Av ESG standard 1.2 framgår bland annat att lärosätena ska ha processer för utformning och inrättande av utbildningar. Bland riktlinjerna för standarden nämns att utbildningarna ska utformas i dialog med studenterna, och att en formell process ska följas när de inrättas.

Utbildningarna ska granskas och revideras regelbundet i dialog med studenter och andra intressenter. Det framgår av riktlinjerna för standard 1.9 som handlar om kontinuerlig uppföljning och regelbunden granskning av utbildningarna.

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bitt lärosätet att besvara ett antal frågor om studentinflytande.

A. Studentinflytande genom medverkan i beredande och beslutande organ

A.1 Hur säkerställer lärosätet att reglerna om studentrepresentation följs? Har lärosätet fastlagda principer, riktlinjer eller liknande dokument för hur studentinflytandet ska förverkligas på alla nivåer inom lärosätet? Bifoga i så fall dokumentet.

A.2 Har lärosätet och studentkåren kommit överens om i vilka organ som studenterna ska vara representerade? Bifoga i så fall överenskommelsen. Om en sådan överenskommelse saknas, bifoga en lista över samtliga beredande och beslutande organ som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation.

A.3 Finns det organ där studenterna inte är representerade (och där beslut fattas eller beredning sker som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation)? Om så är fallet, ange vilka dessa organ är och anledningen till att studenterna inte är representerade i dem.

B. Studentinflytande när en enda person bereder eller fattar beslut

Hur säkerställer lärosätet att denna regel följs? Har lärosätet fastlagda principer, riktlinjer eller liknande dokument som gör klart för personalen hur den ska gå till väga för att informera och samråda med studentrepresentanter i god tid? Bifoga i så fall dokumentet.

UKÄ har upplyst lärosätet om att granskningen görs genom att ämbetet stickprovsvis väljer ut ett antal beslut och ställer frågor till lärosätet. UKÄ har bitt lärosätet att bifoga en lista över samtliga beslut som fattades av prefekt eller motsvarande befattningshavare under perioden 1 november 2019–30 april 2020.

Stickprov

UKÄ har valt ut 15 ärenden och bitt lärosätet att bifoga dokumentation i respektive ärende som visar hur lärosätet har säkerställt studentinflytandet. Om sådan dokumentation skulle saknas, har UKÄ bitt lärosätet att ange anledningen till det. För det fall information och samråd med studentrepresentant inte har skett enligt 2 kap. 14 § HF i ärendena, har UKÄ bitt lärosätet att ange anledningen till det.

Lärosätets svar

Högskolan i Skövde har bifogat följande dokument.

- *Arbetsordning vid Högskolan i Skövde* (HS 2020/342)
- *Samarbetsavtal mellan Högskolan och Studentkåren* (HS 2020/639)
- *Utvecklingsplan för Högskolan i Skövde* (HS 2015/1011)
- *Anvisningar för frågor och klagomål från studenter* (HS 2018/871)
- *PM för uppföljning av studentkårsskrivelsen 2019* (HS 2020/185)
- *Förteckning över nämnder, råd och andra organ*
- *Lista över samtliga beslut som fattats av prefekterna under perioden 1 november 2019-30 april 2020*
- *Rektors delegationsordning* (HS 2020/624)
- *Prefekternas delegationsordning* (HS 2020/375)

Högskolan i Skövde har svarat bland annat följande.

Studentinflytande genom medverkan i beredande och beslutande organ

A1. Hur säkerställer lärosätet att reglerna om studentrepresentation följs? Har lärosätet fastlagda principer, riktlinjer eller liknande dokument för hur studentinflytande ska förverkligas på alla nivåer inom lärosätet? Bifoga i så fall dokumentet.

Högskolan säkerställer att reglerna om studentrepresentation följs på olika sätt, främst genom reglering i styrdokument och avtal, uppföljning samt ett nära samarbete med studentkåren.

Reglering i styrdokument och avtal

Studentrepresentation i olika organ regleras dels i *Arbetsordning vid Högskolan i Skövde*, och dels i de särskilda uppdragsbeskrivningar som finns för organen.

Ett samarbetsavtal mellan Högskolan i Skövde och studentkåren finns upprättat. Avtalet rör främst högskolans ekonomiska stöd till studentkåren samt den rapportering som vid olika tidpunkter ska göras av studentkåren, relaterat till stödet. I avtalet finns även skrivningar om studentrepresentation och information till studenter

I *Utvecklingsplan för Högskolan i Skövde 2017-2022* finns ett särskilt avsnitt som rör studentinflytande. I avsnittet lyfts bland annat vikten av studenternas delaktighet i utvecklingen av utbildningen. Vidare anges ett mål för ökning av svarsfrekvensen på kursvärderingar.

I riktlinjerna för *inrättande av utbildning* är studentperspektivet med som ett viktigt bedömningsområde.

Särskilda klagomålsrutiner har fastställts i form av *Anvisningar för frågor och klagomål från studenter*. I anvisningarna finns, förutom beskrivning av själva klagomålsrutinerna, även beskrivning av olika kontaktvägar mellan högskolan och studenter/studentkåren.

Ytterligare reglering, till exempel rörande krav på enkäter till studenter och programträffar, finns i andra styrdokument som rör utbildning. För att ytterligare stärka förutsättningarna för studentinflytande pågår ett arbete med att sammanställa ett samlat styrdokument inom området, nämligen *Riktlinjer för studentinflytande*. Enligt planeringen ska riktlinjerna färdigställas hösten 2020.

Uppföljning

I de årsredovisningar som lämnas till regeringen varje år i februari sker uppföljning av såväl nationella som lokala krav och mål rörande studentinflytande.

I högskolans kvalitetssystem, som beskrivs i *Kvalitetspolicy för Högskolan i Skövde*, betonas vikten av studentinflytande i kvalitetsarbetet. I såväl den årliga uppföljningen av utbildningsprogram som sexårsuppföljningen av utbildning är studentperspektivet med som ett viktigt bedömningsområde.

Studentinflytande utgör också grunden för flera av de aktiviteter som ingår i kvalitetssystemet, till exempel uppföljning av den årliga studentkårsskrivelsen samt kursvärdering och programvärdering (uppföljningsaktiviteter som grundas på enkäter till studenter).

Nära samarbete med studentkåren

Representanter för studentkåren inbjuds regelbundet till träffar med olika ledningsfunktioner vid Högskolan i Skövde, inom ramen för dialogmöten. Sådana dialoger hålls med rektor och prorektor samt med ledningsfunktioner vid institutioner, verksamhetsstöd och fakultetsnämnd. Särskilt samråd sker också minst tre gånger per termin med rektors kansli som handlägger övergripande studenträttsliga frågor. Vid mötena med rektors kansli medverkar även högskoledirektören. Beskrivning av dialogmötena finns i *Anvisningar för frågor och klagomål från studenter*.

A2. Har lärosätet och studentkåren kommit överens om vilka organ som studenterna ska vara representerade i? Bifoga i så fall överenskommelsen. Om en sådan överenskommelse saknas, bifoga en lista över samtliga beredande och beslutande organ som har betydelse för utbildningen och studenternas situation.

Vid högskolan välkomnas studentmedverkan i de beslutande och rådgivande organen. En förteckning över inrättade organ finns tillgänglig på högskolans webbplats. Information om förteckningen lämnas kontinuerligt till studentkåren.

De flesta organ behandlar frågor som - direkt eller indirekt – kan ha betydelse för utbildningen och studenternas situation. Studenterna inbjuds därför att medverka i flertalet av organen. Studentkåren prioriterar själv vilka organ som de är delaktiga i (då man inte har möjlighet att medverka i alla organ).

Studentrepresentation tas upp i det samarbetsavtal som finns mellan Högskolan i Skövde och studentkåren (se ovan, fråga A1). Möjligheten att i detta avtal ytterligare tydliggöra vad som gäller studenternas representation i olika organ har diskuterats – för att få till stånd en överenskommelse i den bemärkelse som beskrivits i frågan ovan.

A3. Finns det organ där studenterna inte är representerade (och där beslut fattas eller beredning sker som har betydelse för utbildningen och studenternas situation)? Om så är fallet ange vilka dessa organ är och anledningen till att studenterna inte är representerade i dem.

Som framgår ovan välkomnas studentrepresentation i flertalet organ vid högskolan. Undantagen utgörs av personalansvarsnämnden (vars sammansättning är särskilt reglerad för hela den statliga verksamheten) samt högskoledirektörens ledningsgrupp och rektors råd för linjeledningsfrågor.

Den ordning som beskrivs nedan, där studenterna inte medverkar i högskoledirektörens ledningsgrupp och rektors råd för linjeledningsfrågor, har utformats i samråd med studentkåren. Som framgår i svaret på fråga A2 diskuteras en formalisering av samrådet, i form av en överenskommelse i avtal.

Högskoledirektörens ledningsgrupp

Högskoledirektörens ledningsgrupp är ett rådgivande organ till högskoledirektören. I gruppen, som leds av högskoledirektören, ingår cheferna för de sju avdelningarna inom verksamhetsstödet (högskoleförvaltningen). Gruppen behandlar strategiska frågor relaterade till verksamhetsstödet, inklusive frågor som rör chefernas arbetsgivaransvar och budgetansvar. I de fall en fråga som tas upp i gruppen har betydelse för utbildningen och studenternas situation bereds den normalt vidare i rådet för verksamhetsstöd, ett organ där studenterna medverkar. Särskilt samråd

kring frågor som tagits upp i ledningsgruppen kan även ske vid de olika dialogmöten med studentkåren som högskoledirektör och avdelningscheferna har (se beskrivning i *Anvisningar för frågor och klagomål från studenter*).

Rektors råd för linjeledningsfrågor

Rektors råd för linjeledningsfrågor behandlar frågor som rör det linjeledningsansvar som är kopplat till chefsrollen (exempelvis arbetsgivaransvar och budgetansvar). Ordförande i rådet är rektor. De övriga funktioner som ingår i rådet är prefekter, högskoledirektör och prorektor. I de fall en fråga som tas upp i rådet har betydelse för utbildningen och studenternas situation bereds den vidare i *rektors ledningsgrupp* eller i *rektors kvalitetsråd*, organ där studenterna medverkar. De tre nämnda organen ger rektor stöd i det övergripande lednings- och styrningsarbetet. Organen är alltså inte beslutande utan rådgivande till rektor.

Studentinflytande när en enda person bereder eller fattar beslut

B1. Hur säkerställer lärosätet att denna regel följs? Har lärosätet fastlagda principer, riktlinjer eller liknande dokument som gör klart för personalen hur den ska gå till väga för att informera och samråda med studentrepresentanter i god tid? Bifoga i så fall dokumentet.

Högskolan säkerställer att reglerna om studentinflytande när en enda person bereder eller fattar beslut på olika sätt, främst genom reglering i styrdokument, rektors beslutsmöten samt ett nära samarbete med studentkåren.

Styrdokument

Reglering av studentinflytande när en enda person bereder eller fattar beslut finns i *Arbetsordningen*, bilaga 1: Handläggning av ärenden. I avsnittet Samråd med studentrepresentanter anges följande:

”Beslut som fattas av enskild befattningshavare

Om beslut ska fattas eller beredning ska genomföras av en enda person ska, enligt 2 kap 14 § högskoleförordningen, information lämnas till och samråd ske med studentrepresentant i god tid före beslutet eller slutförandet av beredningen. Enligt den överenskommelse som har gjorts med Studentkåren i Skövde gäller följande vid beslut som fattas och beredning som görs av enskild befattningshavare: Samråd med studenterna sker vid frågor som rör principiell karaktär eller vid enskilda frågor som är av särskilt intresse för studenterna. Samråd sker därför inte inför varje enskild beredning som görs eller varje enskilt beslut som fattas.”

I det nya samlade styrdokumentet för studentinflytande som är under framtagning (se ovan), kommer ett avsnitt att beröra just studentinflytande när en enda person bereder eller fattar beslut. Förhoppningen är att skrivningarna i detta avsnitt ska bidra till tydliggörande kring när och hur samråd med studentrepresentanter ska ske.

Resultat från UKÄ:s pågående utredning om studentinflytande när en enda person bereder eller fattar beslut (reg.nr 32-00353-19) kommer att utgöra underlag för högskolans framtida reglering inom området.

Rektors beslutsmöten

En representant för studentkåren deltar i rektors beslutsmöten som hålls cirka varannan vecka. Denna rutin säkerställer att studenterna involveras i de ärenden där rektor fattar slutgiltigt beslut.

Då möjligheten till påverkan i detta skede kan vara begränsad görs studenterna normalt delaktiga i ärendena i ett tidigare skede – främst genom att de ingår i beredande organ, att särskilt samråd sker eller att de får möjlighet att lämna svar inom ramen för interna remissutskick.

Nära samarbete med studentkåren

En god och öppen dialog med studenterna, främst via studentkåren, är viktigt för att kunna säkerställa studentinflytande. Ett exempel på detta är ett möte i maj 2019 med vice ordföranden för studentkåren, samtliga utbildningshandläggare i utbildningskommittéerna, två av fakultetsnämndens utredare samt jurist. Mötet hade påkallats på önskemål av studentkåren med fokus på hur högskolan praktiskt ska förbättra förankringen av ordförandebeslut i utbildningskommittéerna med studentrepresentanterna, med hänvisning till ovanstående överenskommelse. Vid mötet bestämdes att förslag till ordförandebeslut ska skickas för kännedom och med möjlighet till yttrande inom en viss, med hänsyn till ärendet, bestämd tidsfrist. I varje utbildningskommitté finns två studentledamöter och utskicket ska göras till dessa. Samtliga deltagare vid mötet blev nöjda med denna ordning.

B2 UKÄ:s fråga:

Bifoga en lista med beslut fattade av en viss kategori befattningshavare enligt vad som anges i den remiss som skickas till lärosätet vid starten av lärosätetillsynen.

En lista bifogas med samtliga beslut som fattats av prefekterna under perioden 1 november 2019-30 april 2020.

Prefekternas beslutsmandat framgår av högskolans delegationsordningar – rektors delegationsordning och prefekternas delegationsordning. Som framgår av såväl listan med beslut som prefekternas delegationsordning

rör prefekternas beslut till stor del anställningar och utseende av vissa akademiska uppdrag (programansvariga lärare inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå, kursansvariga lärare och examinatorer inom utbildning på forskarnivå samt forskningsgruppsledare).

Samråd med studentkåren sker i många fall relaterat till institutionens verksamhet och de beslut prefekten fattar. Detta samråd sker ofta vid de dialogmöten som kontinuerligt hålls mellan studentkåren och institutionsledningarna (se beskrivning i *Anvisningar för frågor och klagomål från studenter*). När det gäller anställningsbeslut inbjuds studenterna alltid att delta i rekryteringsgruppens arbete.

Studenterna är på detta sätt delaktiga i många av institutionens processer på övergripande och generell nivå. De ska till exempel ha möjlighet att kunna påverka bemanning relaterat till utbildning och studenternas behov samt tillgång till läranderesurser. De är dock inte involverade i flertalet av de specifika prefektbesluten då dessa ofta handlar om arbetsledning, dvs. fördelning av arbetsuppgifter till specifik person (till exempel utseende av programansvarig lärare). Högskolan välkomnar UKÄ:s utredning om studentinflytande när en enda person bereder eller fattar beslut (se ovan) för klargörande av om rena arbetsledningsbeslut kan anses ha betydelse för utbildningen eller studenternas situation.

Många beslut som rör utbildning och studenternas situation fattas också av andra funktioner, till exempel fakultetsnämnd eller utbildningskommitté – organ där det finns studentrepresentation. Exempel på sådana beslut är sexårsuppföljning av utbildning, fastställande av kurs- och utbildningsplaner samt utseende av ämnesföreträdare.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Studentinflytande genom medverkan i beredande och beslutande organ

Studenterna har rätt att vara representerade i alla beslutande och beredande organ inom ett lärosäte, om organets verksamhet har betydelse för utbildningen och studenternas situation. För att säkerställa de bästa förutsättningarna för studentinflytande bör lärosätena ha fastlagda principer för hur inflytandet ska förverkligas på alla nivåer inom lärosätet. Detta anges i propositionen *Frihet och inflytande – kårobligatoriets avskaffande*.¹

---

¹ Prop. 2008/09:154 *Frihet och inflytande – kårobligatoriets avskaffande*, s. 41.

I propositionen *Studentinflytande och kvalitetsutveckling i högskolan* anges att studenterna bör ha rätt att vara representerade i beredande organ av stadigvarande natur och alltid i beredande organ och utredande organ av större betydelse för studenterna, exempelvis ledningsgrupper, översynsgrupper och utredningar. I propositionen anges också att även frågor om till exempel budget, resurser och administration är av stor betydelse för utbildningen och studenternas situation.²

Rätten till representation ska gälla alla beslut och all beredning som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation, och inte bara vid sådant beslutsfattande som omfattas av kravet på vetenskaplig eller konstnärlig kompetens. Detta anges i propositionen *En akademi i tiden – ökad frihet för universitet och högskolor*. Vidare betonar regeringen att det bör vara naturligt för ett lärosäte att inte låta rätten till deltagande i en grupp vara avhängig av vilka frågor som behandlas i gruppen vid olika tillfällen.³

Högskolan i Skövde har kommit in med vissa dokument om studentinflytande. I högskolans *arbetsordning* regleras bland annat sammansättning, inklusive antal studentrepresentanter, i högskolestyrelsen, fakultetsnämnden, disciplinnämnden och arbetsmiljönämnd/skyddskommitté. I dokumentet finns bestämmelserna i 2 kap. 7 § HL och 2 kap. 14 § HF om studentrepresentation korrekt återgivna.

I *Anvisningar för frågor och klagomål från studenter, bilaga 2* beskrivs kontaktvägar mellan högskolan och studentkåren och de tillfällen till samråd som ska finnas via dialogmöten. Med hänsyn till att dokumentet gäller frågor och klagomål från studenter anser UKÄ det lämpligt att avsnittet om ”Kontaktvägar mellan Högskolan och Studentkåren” som behandlar högskolans samråd med studentkåren även finns med i det nya samlade styrdokumentet för studentinflytande som högskolan enligt uppgift håller på att ta fram.

Högskolan har bifogat ett avtal (HS 2020/639) mellan högskolan och Studentkåren i Skövde (SiS) som främst rör fördelningen av ekonomiskt stöd till SiS. I avtalet anges även att studenterna har rätt att vara representerade när beslut fattas eller beredning sker som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation (avsnitt 4.1). Enligt avtalet åligger det högskolan att möjliggöra studentinflytande.

Efter en genomgång av de dokument som högskolan har lämnat in och högskolans svar bedömer UKÄ att högskolan utifrån ett rättsligt perspektiv har förutsättningar för att säkerställa att reglerna om studentrepresentation följs på alla nivåer enligt vad som har uttalats i ovan nämnda förarbeten.

---

² Prop. 1999/2000:28 s. 28–29.

³ Prop. 2009/10:149 s. 39.

Studentinflytande när en enda person bereder eller fattar beslut

Högskoleförfattningarnas bestämmelser ger även studentrepresentanterna rätt till information och samråd när en person vid lärosätet bereder eller fattar beslut som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation. Syftet med regeln om samråd med studentrepresentanter är att garantera studenternas inflytande när ärenden inte hanteras i någon grupp, utan bereds eller beslutas av en ensam befattningshavare. Det är ledningarna för lärosätena som ansvarar för att de har rutiner för hur samrådet med studentrepresentanter ska gå till i sådana fall. UKÄ anser att lärosätena i samverkan med studentkåren bör ta fram rutiner eller riktlinjer för att säkerställa att även enskilda befattningshavare samråder med studentrepresentanter i god tid före slutförandet av beredningen eller före beslutet. Om det finns utrymme för anteckningar om samråd på lärosätenas beslutsblanketter, är risken mindre för att samrådet glöms bort.⁴

Högskolan har kommit in med vissa dokument om studentinflytande. I högskolans *arbetsordning* bilaga 1 beskrivs allmänna principer för handläggning av ärenden. I dokumentet återges bland annat bestämmelsen i 2 kap. 14 § HF att information ska lämnas till och samråd ske med en studentrepresentant i god tid före beslutet eller slutförandet av beredningen när beslut ska fattas eller beredning ska genomföras av en enda person. I bilaga 1 avsnitt 1.2 finns det en hänvisning till en överenskommelse som har gjorts med Studentkåren i Skövde. I avsnittet anges att ”enligt den överenskommelse som har gjorts med Studentkåren vid Högskolan i Skövde gäller följande vid beslut som fattas och beredning som görs av enskild befattningshavare: Samråd med studenterna sker vid frågor som rör principiell karaktär eller vid enskilda frågor som är av särskilt intresse för studenterna. Samråd sker därför inte inför varje enskild beredning som görs eller varje enskilt beslut som fattas”.

UKÄ konstaterar att det i högskolans arbetsordning således finns ett avsnitt om samråd med studentrepresentanter och om samråd när beslut fattas av enskild befattningshavare. Det finns dock inte närmare anvisningar exempelvis hur informationen ska lämnas. UKÄ vill framhålla att det kan vara värdefullt om beslutsfattarna får tydliga instruktioner om hur information och samråd enligt 2 kap 14 § HF ska gå till. Som exempel kan anges att risken är mindre för att samråd glöms bort om det finns ett utrymme för anteckningar på lärosätets beslutsblanketter.

UKÄ har begärt in den överenskommelse som högskolans arbetsordning hänvisar till. Överenskommelsen (HS 2009/209-85) gjordes med dåvarande studentkår och är daterad 2009-05-08. I överenskommelsen

---

⁴ Högskolans regler i praktiken – erfarenheter från Högskoleverkets tillsynsbesök 1998–2012, s. 11.

finns allmänna råd för studentrepresentation och samråd med studentrepresentanter. UKÄ noterar att det i överenskommelsen 3. står ”som har betydelse för utbildningen och studenternas situation”. I 2 kap. 7 § HL anges dock ”som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation”. UKÄ anser att det är lämpligt att högskolan ser över innehållet i överenskommelsen så att det stämmer överens med innehållet i högskolelagen.

Högskolan har uppgett att för att ytterligare stärka förutsättningarna för studentinflytande pågår ett arbete med att sammanställa ett samlat styrdokument inom området, nämligen *Riktlinjer för studentinflytande*. Enligt planeringen ska riktlinjerna färdigställas hösten 2020. Resultat från UKÄ:s pågående utredning om studentinflytande när en enda person bereder eller fattar beslut (reg.nr 32-00353-19) kommer enligt högskolan att utgöra underlag för högskolans framtida reglering inom området. UKÄ ser positivt på detta.

Stickprov

UKÄ har valt ut 15 ärenden att granska där beslut fattats av prefekter eller motsvarande befattningshavare såsom avdelningschef vid institution. Numreringen av ärendena följer UKÄ:s remiss 2, komplettering.

Högskolan har i remissvar redogjort för studentinflytandet i ärendena och delat upp ärendena i olika kategorier beroende på vilken typ av ärende det avsett. Högskolan har delat in ärendena i följande kategorier och beskrivning av dessa:

Delegering av arbetsmiljöuppgifter (ärende 1 och 3).

Högskolan har svarat att ansvar för arbetsmiljöuppgifter ingår i avdelningschefens beslutsbefogenheter, enligt ”Prefekternas delegationsordning”. Prefektens utseende av avdelningschefer (inklusive delegering av arbetsmiljöuppgifter) ses som en arbetslednings- och bemanningsfråga på operativ nivå där studenterna inte deltar. När det gäller arbetslednings- och bemanningsfrågor deltar studenterna vid rekrytering av/utseende av funktioner på mer övergripande och/eller strategisk nivå, till exempel vid utseende av prefekt eller ämnesföreträdare (utseende av ämnesföreträdare berörs också nedan, i avsnittet med rubriken Beslut om examinator).

UKÄ har inga synpunkter på att studentinflytande inte skett i de två ärendena.

Avtal (ärende 2 och 4).

Högskolan har svarat att beslut om avtal kan vara av olika slag – vilket gör att studentinflytandet kan beaktas på olika sätt. I många fall beaktas

studentinflytandet via de dialogmöten som kontinuerligt hålls mellan Studentkåren och institutionsledningarna (se exemplet i ärende 4). I andra fall kan avtalet också ha sin grund i önskemål från studenterna (se exempel i ärende 2).

UKÄ har inga synpunkter gällande ärende 2 och 4.

Förslag till ändring av utbildningsplan (ärende 5, 6, 8, 9, 13, 14 och 15)

Högskolan har svarat att beslut om ändring av utbildningsplan fattas i utbildningskommittéerna där det finns studentrepresentation (två studentrepresentanter i varje kommitté). Högskolans bedömning är att studentinflytandet vid ändring av utbildningsplan säkerställs på detta sätt.

Ändringsförslaget lämnas av berörd avdelningschef, efter beredning av programansvarig lärare. I många fall kan samråd med studenterna rörande ändringsförslaget ha skett redan i ett tidigt skede, till exempel vid de programrådsmöten som kontinuerligt hålls med studenterna inom programmen (som var fallet i ärende 8 ovan).

Högskolan uppger vidare att ändringar som görs i utbildningsplaner rör normalt nya studenter som antas till programmet. I vissa fall kan dock en ändring påverka de studenter som redan påbörjat sina programstudier. I ett sådant fall sker samråd med studenterna vid programråd (se ovan). Om ändringen skulle påverka programmets mål måste skriftligt medgivande inhämtas från berörda studenter (se blanketten "Ändring av utbildningsplan" som bifogas som underlag till aktuella ärenden).

UKÄ konstaterar att det får anses framgå att studentinflytande skett i ärende 5, 8 och 14.

Vad gäller de återstående ärendena 6, 9, 13 och 15 har högskolan uppgett att förslag till beslut behandlats i utbildningskommitté där studenterna ingår och att studentinflytande säkerställs på detta sätt.

UKÄ konstaterar att det i ärendena 6, 9, 13 och 15 inte framgår att information lämnats och samråd skett med en studentrepresentant i god tid före beslutet.

Ärende 6 (Ändring av utbildningsplan MOBIG Molekylär bioinformatik, från ht 2020, programkull 2020, beslut 2020-02-19) gällde korrigerande kursbenämning. UKÄ har inga synpunkter på att studentinflytande inte skett i detta ärende.

Ärende 9 (Ändring av utbildningsplan BCPRG Butikschefsprogrammet, beslut 2019-11-28), gällde förslag till ändring att vissa kurser i företagsekonomi på 7,5 hp och 15 hp skulle tas bort ur programplanen och ersättas med motsvarande kurserna Examensarbete och metod i

företagsekonomi: marknadsföring G2E, 22,5 hp, eller Examensarbete och metod i företagsekonomi: management G2E, 22,5 hp.

Ärende 13 (Förslag till ändring av utbildningsplan för Nätverks- och systemadministration, 180 hp, beslut 2020-01-14) gällde förslag till förändringar som enligt programchefen och avdelningschefen görs för att minska den höga arbetsbelastning som sker i årskurs två på programmet.

Ärende 15 (Ändring av utbildningsplan, EKONG Ekonomiprogrammet, 180 hp, 18 h, 19 h, beslut 2019-11-11) gällde i huvudsak förslag till sådan ändring som i ärende 9.

UKÄ bedömer att ärendena 9, 13 och 15 avser frågor om beslut som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation och som därmed omfattas av reglerna om studentinflytande. Högskolan har uppgett att besluten fattas av utbildningskommittéerna. Avdelningschefernas förslag till beslut innebär därmed beredning av ärendena. Eftersom det inte framgår att information lämnats till och samråd skett med en studentrepresentant i god tid före slutförandet av beredningen, har reglerna i 2 kap. 14 § andra stycket HF inte följts. UKÄ förutsätter att högskolan genomför de åtgärder som är nödvändiga för att reglerna om studentinflytande följs.

Kursutbud (inklusive inställande av kurstillfälle) (ärende 7, 11 och 12)

Högskolan har svarat att beslut om kursutbud grundas i den verksamhetsplanering som görs vid institutionerna. Institutionernas planering har, i sin tur, sin grund i den högskolegemensamma planering som görs av rektor och styrelse. Studentinflytande säkerställs på båda nivåerna.

Högskolan har vidare uppgett att samråd med studenterna sker på olika sätt relaterat till den högskolegemensamma planeringen. Exempel på detta är styrelsens behandling av budgetfrågor (då studenterna finns representerade i styrelsen), diskussioner om verksamhetsplanering och budget i rektors ledningsgrupp (då studenterna finns representerade i rektors ledningsgrupp) och vid rektors dialogmöten med Studentkåren. På institutionsnivå sker samråd med Studentkåren (ofta via Studentkårens sektion för aktuell utbildning) vid de dialogmöten som kontinuerligt hålls mellan Studentkåren och institutionsledningarna. Samråd med Studentkåren sker inte på detaljnivå när det gäller verksamhetsplaneringen, dvs. vid de specifika besluten om utbud av utbildningsprogram och kurser.

Ärende 7 (Inställande av kurstillfälle för BV705A Biomarkörer inom molekylär medicin, ht 2020 (fristående campus), beslut 2020-04-15) och ärende 11 (Inställande av kurstillfälle för MT344G Beredning G1F, 9 hp, beslut 2020-02-18) gällde inställande av kurstillfällen.

Ärende 12 (Uppdaterat kursutbud för institutionen för ingenjörsvetenskap 2020, beslut 2020-04-03) gällde uppdaterat kursutbud för institutionen för ingenjörsvetenskap 2020.

UKÄ konstaterar att det i ärendena 7, 11 och 12 inte framgår att information lämnats och samråd skett med en studentrepresentant i god tid före beslutet. UKÄ bedömer att ärendena 7, 11 och 12 avser frågor om beslut som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation och som därmed omfattas av reglerna om studentinflytande. UKÄ förutsätter att högskolan genomför de åtgärder som är nödvändiga för att reglerna om studentinflytande följs.

Beslut om examinator (ärende 10)

Högskolan har svarat att samråd med studenterna sker vid utseende av ämnesföreträdare och ämnesansvarig lärare, de funktioner som har ett övergripande ansvar för utbildningen inom ämnet (ämnets innehåll, organisation och utveckling) och som ansvarar för ämnesgruppens arbete. Dessa funktioner utses av fakultetsnämnden där det finns studentrepresentanter. Studentinflytandet relaterat till ämnesgruppens arbete på en övergripande nivå säkerställs på detta sätt.

Utseende av funktionerna under ämnesföreträdare och ämnesansvarig lärare – programansvariga lärare, kursansvariga lärare och examinators – görs av prefekter och avdelningschefer och ses som arbetslednings- och bemanningsfrågor på operativ nivå där studenterna inte deltar (se även ovan, avsnittet med rubriken Delegering av arbetsmiljöuppgifter). Studenterna är dock delaktiga i de beslut som reglerar dessa funktioners arbetsbeskrivningar (uppdragsbeskrivningarna fastställs av fakultetsnämnden där studenterna ingår). Vidare kan en student, enligt högskoleförordningen, ansöka om att få byta examinator.

UKÄ konstaterar att det i ärende 10 inte framgår att information lämnats och samråd skett med en studentrepresentant i god tid före beslutet.

Ärende 10 (Beslut som rör utseende av examinator i FÖ344G Finansiering G1F, 7,5 hp, beslut 2019-12-17) gällde beslut om utseende av ny examinator.

UKÄ finner i sammanhanget skäl att lyfta Universitetskanslersämbetets rapport *Studentinflytande när en enda person bereder eller fattar beslut – UKÄ:s bedömning av 20 typer av beslut* (reg.nr 32-00353-19). I rapporten redovisar ämbetet bl.a. sin syn på studentrepresentation vid arbetsfördelade beslut såsom utseende av examinator. UKÄ konstaterar i rapporten t.ex. att avgörande för om studentinflytande gäller inför lärosätets beslut inte är om beslutet kan karaktäriseras som ett arbetsledande beslut eller personalplaneringsbeslut eller något motsvarande. Avgörande är istället vilken betydelse som beslutet har för utbildningen eller studenternas situation. UKÄ anser i rapporten att studenterna har rätt till studentinflytande när en person beslutar om att

utse en examinator. Ämbetet anser mot bakgrund av ämbetets uttalande i rapporten att högskolan bör se över sina rutiner för när studenterna har rätt till studentinflytande.

Kurs- och utbildningsplaner

Bakgrund

All utbildning på grundnivå och avancerad nivå ska bedrivas i form av kurser. Kurser får sammanföras till utbildningsprogram. För varje kurs ska det finnas en kursplan och i den ska följande anges: kursens nivå, antal högskolepoäng, mål, krav på särskild behörighet, formerna för bedömning av studenternas prestationer och övriga föreskrifter som behövs. För ett utbildningsprogram ska det finnas en utbildningsplan. I utbildningsplanen ska anges vilka kurser som programmet omfattar, kraven på särskild behörighet och övriga föreskrifter som behövs. Det framgår av 6 kap. 13–17 §§ högskoleförordningen (1993:100), HF.

Före den 1 januari 2011 innehöll högskoleförordningen mer detaljerade krav på innehållet i kurs- och utbildningsplanerna. Planerna skulle utöver nuvarande krav även bland annat ange när planen eller en ändring av den skulle börja gälla och de övergångsbestämmelser som behövdes.

Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) fastställde med anledning av avregleringen 2011 rekommendationer om bland annat innehållet i kurs- och utbildningsplaner för sina medlemmar, REK 2011:1, dnr 10/118. De uppgifter som högskolorna tidigare varit skyldiga att skriva in i sina kurs- och utbildningsplaner skulle enligt SUHF:s rekommendation även ingå i planerna efter förordningsändringen.

Kursplaner och utbildningsplaner är grundläggande styrdokument för ett lärosäte och viktiga i såväl pedagogiskt som rättsligt hänseende.

De regler som anges i kurs- och utbildningsplaner är föreskrifter i den mening som avses i 8 kap. regeringsformen. Reglerna i planerna är alltså av samma karaktär som lagar beslutade av riksdagen och förordningar beslutade av regeringen. Det innebär att reglerna är bindande, gäller generellt och måste följas av såväl lärosätens personal som studenter.

I ESG standard 1.2 om utformning och inrättande av utbildningar anges bland annat att lärosätena ska ha processer för utformningen och inrättandet av utbildningar. Den examen som en utbildning leder till ska vara tydligt specificerad. Av riktlinjerna till standarden framgår bland annat att utbildningarna ska innehålla uppgifter om studenternas förväntade arbetsinsats, till exempel uttryckt i poäng enligt European Credit Transfer System (ECTS).

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bitt lärosätet att besvara ett antal frågor om kurs- och utbildningsplaner:

1. Har lärosätet beslutat om egna regler för vad kurs- och utbildningsplaner ska innehålla utöver vad som anges i högskoleförordningen? Bifoga i så fall dessa regler.
2. Hur har beslut om fastställande av kurs- och utbildningsplaner delegerats inom lärosätet? Bifoga arbetsordningen.
3. Hur säkerställer lärosätets ledning att kursplaner och utbildningsplaner innehåller de uppgifter som anges i högskoleförordningen och eventuella lokala regler?

UKÄ har upplyst lärosätet om att granskningen kommer att göras genom att UKÄ stickprovsvis väljer ut ett antal kurser och program, för att undersöka hur lärosätet följer bestämmelserna om kurs- och utbildningsplaner för kurserna och programmen. Ämbetet har bitt lärosätet att bifoga listor över samtliga kurser och utbildningsprogram som genomfördes under höstterminen 2019 och vårterminen 2020.

Stickprov

Utifrån lärosätets listor har UKÄ valt ut tio kurser och fem program.

UKÄ har upplyst om att granskningen avser att

- planerna har fastställts i god tid innan utbildningen startar
- tidpunkt för ikraftträdande anges i planerna
- planerna innehåller det som anges i HF och eventuella lokala regler
- det går att utläsa av utbildningsplanen vilken examen utbildningen leder till
- examinationsformerna regleras tydligt i kursplanerna.

Lärosätets svar

Högskolan i Skövde har kommit in med följande dokument.

- *Riktlinjer för utformning av kursplan* (HS 2019/243)
- *Riktlinjer för utformning av utbildningsplan* (HS 2017/788)
- *Arbetsordning vid Högskolan i Skövde* (HS 2020/342)
- *Rektors delegationsordning* (HS 2020/624)

- *Fakultetsnämndens delegationsordning* (HS 2020/530)
- *Uppdragsbeskrivning för Utbildningskommittéer för utbildning på grundnivå och avancerad nivå* (HS 2019/969)

Högskolan i Skövde har uppgett följande.

Vid högskolan finns riktlinjer för utformning av såväl kursplaner som utbildningsplaner. Högskolan hänvisar till *Riktlinjer för utformning av kursplan* och *Riktlinjer för utformning av utbildningsplan*. Riktlinjerna uppdateras kontinuerligt.

Beslutet om fastställande av kurs- och utbildningsplaner har delegerats av rektor till fakultetsnämnden. Fakultetsnämnden granskar och fastställer nya utbildningsplaner men har vidaredelegerat beslut om nya kursplaner samt revidering av befintliga kurs- och utbildningsplaner till särskilda utbildningskommittéer. Högskolan hänvisar till *Arbetsordning vid Högskolan i Skövde*, *Rektors delegationsordning*, *Fakultetsnämndens delegationsordning* och *Uppdragsbeskrivning för Utbildningskommittéer för utbildning på grundnivå och avancerad nivå*.

Innehållet i kurs- och utbildningsplaner styrs genom mallar i det digitala kurs- och utbildningsplanesystemet KursInfo. Mallarna är utformade i enlighet med riktlinjerna. Lärosätet har en utbildningskommitté per institution, som granskar och beslutar om nya kursplaner samt revidering av befintliga kurs- och utbildningsplaner. Ledamöterna i utbildningskommittéerna är institutionens ämnesföreträdare och ämnesansvariga lärare. Vidare deltar två studenter i varje utbildningskommitté.

Administrativt stöd till utbildningskommittéerna ges av särskilda utbildningshandläggare som organisatoriskt finns samlade vid avdelningen för utbildnings- och studentstöd. Handläggarna ger även stöd till fakultetsnämnden vid beslut om nya utbildningsplaner.

Riktlinjerna, mallarna i KursInfo samt det samordnade handläggarstödet ger goda förutsättningar för likvärdig och rättssäker handläggning av kurs- och utbildningsplaner.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Planerna har fastställts i god tid innan utbildningen startat

Regler i kursplaner och utbildningsplaner syftar bland annat till att informera om vad som gäller för en kurs respektive ett program. Av högskoleförordningen framgår att kraven på särskild behörighet ska anges i kurs- och utbildningsplaner. Utgångspunkten är därför att kursplaner och utbildningsplaner ska beslutas och finnas tillgängliga i

god tid innan utbildningen startar, men några regler för när planerna ska vara beslutade finns inte.

För att få ett bredare underlag vid bedömningen av om kurs- och utbildningsplaner är beslutade och finns tillgängliga i god tid innan utbildningen startar har UKÄ skickat en remiss till samtliga universitet och högskolor med statlig huvudman samt till Sveriges förenade studentkårer (SFS). UKÄ har därefter redogjort för sitt ställningstagande i en tillsynspromemoria (reg.nr 32-00481-17). I promemorian anger UKÄ bland annat följande.

UKÄ konstaterar att en stor majoritet av remissinstanserna anser att kursplaner för fristående kurser samt utbildningsplaner för program bör vara fastställda och tillgängliga för studenterna senast den dag som den fristående kursen eller programmet öppnar för anmälan. UKÄ delar denna uppfattning och menar att detta är en viktig rättssäkerhetsfråga för studenterna, särskilt vad gäller den särskilda behörigheten och urvalsreglerna till utbildningen, men även för att studenterna ska få kunskap om innehållet i den utbildning de anmäler sig till. UKÄ gör därför bedömningen att kursplaner för fristående kurser och utbildningsplaner för program bör vara fastställda och tillgängliga för studenterna senast den dag som den fristående kursen eller programmet öppnar för anmälan.

Vad gäller kurser som ingår i ett program har några remissinstanser påpekat att utbildningsprogram ofta sträcker sig över flera år och att det därför i vissa situationer kan finnas behov av att revidera kursplanen för de kurser som ingår i programmet. Vissa remissinstanser har egna riktlinjer om att kursplaner för kurser inom program ska vara fastställda senast två månader innan kursstart, en synpunkt som även framförts av Myndigheten för tillgängliga medier. UKÄ anser att viss flexibilitet bör kunna medges vad gäller till exempel kursinnehåll och kurslitteratur för kurser inom program, om det av kvalitetsskäl konstateras ett behov av revidering av kursen. UKÄ anser mot denna bakgrund att det bör vara möjligt att fastställa revideringar av detta slag senast åtta veckor innan kursstart. Även beträffande kurser inom ett program kan det dock vara aktuellt att beakta de rättssäkerhetsaspekter som gör sig gällande i frågor om behörighet och urval till kurserna. Detta talar för att revideringar av kursplanernas föreskrifter i sådana frågor kan behöva fastställas och göras tillgängliga för studenterna tidigare än åtta veckor innan kursstart. Vad som då kan anses som en lämplig tidpunkt beror bland annat på när på året kursen startar, varför frågan om god tid innan kursstart får avgöras från fall till fall.

UKÄ konstaterar att högskolan har fastställda *Riktlinjer för utformning av kursplan*. I högskolans riktlinjer anges bland annat följande.

1.5 Information om kursen: Kursplan och annan information om kursen ska finnas på Högskolans utbildningssidor på webben i så god tid som möjligt, senast när anmälningssperioden för aktuellt kurstillfälle inleds. Informationen ska inkludera studieform (campus eller distans) och undervisningsspråk (svenska eller engelska). Den information som då publiceras ska normalt inte ändras. Studieanvisningar och betygskriterier ska finnas tillgängliga för studenten på kursajten när kursen inleds.

2.11 Kurslitteratur och övriga läromedel: Ändringar av kurslitteratur ska normalt göras senast åtta veckor före start av det kurstillfälle som kursplanen ska gälla för. Denna framförhållning är viktig av flera skäl, bland annat ur ett tillgänglighetsperspektiv. Minst åtta veckor krävs nämligen för att få fram talböcker om nyinläsning av böckerna behöver göras.

UKÄ konstaterar vidare att högskolan har fastställda *Riktlinjer för utformning av utbildningsplan*. I högskolans riktlinjer anges bland annat följande.

1.4 Information om programmet: Utbildningsplan och annan information om utbildningsprogrammet ska finnas på Högskolans utbildningssidor på webben i så god tid som möjligt, senast när anmälningssperioden för aktuellt programtillfälle inleds. Informationen ska inkludera studieform (campus eller distans) och undervisningsspråk (svenska, engelska eller svenska och engelska). Den information som då publiceras ska normalt inte ändras.

UKÄ bedömer att den huvudregel som anges i högskolans riktlinjer om när kursplaner respektive utbildningsplaner ska finnas på högskolans webbplats, det vill säga senast när anmälningssperioden för aktuellt kurstillfälle respektive programtillfälle inleds, stämmer överens med vad ämbetet har uttalat i den aktuella tillsynspromemorian.

Däremot noterar UKÄ att det i båda riktlinjerna anges att informationen som publiceras om kursen respektive programmet normalt inte ska ändras. Vidare anges i riktlinjen för kursplaner att ändringar av kurslitteratur normalt ska göras senast åtta veckor före start av det kurstillfälle som kursplanen ska gälla för. UKÄ konstaterar att högskolans riktlinjer i detta avseende inte överensstämmer med vad som uttalats i ämbetets tillsynspromemoria. UKÄ vill poängtera att vad ämbetet uttalar i tillsynspromemorian om att viss flexibilitet bör kunna medges vad gäller till exempel kursinnehåll och kurslitteratur, endast gäller för kurser inom program, och att revideringar av kursplanerna i så fall bör vara fastställda senast åtta veckor innan kursstart. När det gäller de inskickade stickproven, se nedan, har UKÄ dessutom synpunkter på att högskolan har ändrat kursplanen för två fristående kurser, och utbildningsplanen för två program efter det att den fristående kursen eller programmet öppnade för anmälan. UKÄ utgår från att högskolan beaktar vad ämbetet uttalat i frågan när högskolan ser över innehållet i sina riktlinjer.

UKÄ har granskat om de inskickade kurs- och utbildningsplanerna har fastställts i god tid. Vid granskningen har UKÄ utgått från det fastställelsedatum, alternativt datum för revidering, som anges i kurs- och utbildningsplanen. Bedömningen har gjorts i förhållande till antagningen till höstterminen 2019 och vårterminen 2020.

Vid denna granskning konstaterar UKÄ att åtta av de tio kursplanerna har fastställts i god tid.

När det gäller kursplanen för *Beskattningsrätt I (JU310G)* konstaterar UKÄ att den har fastställts den 28 juni 2019, då den ersatte en tidigare version av kursplanen som var fastställd den 8 mars 2018. Högskolan har uppgett att kursen gavs som både fristående kurs och programkurs under höstterminen 2019. UKÄ bedömer att kursplanen inte har fastställts i god tid, eftersom den har ändrats efter den dag som den fristående kursen öppnade för anmälan inför höstterminen 2019.

Angående kursplanen för *Engelska: Introduktion till akademiskt skrivande (EN248G)* konstaterar UKÄ att den har fastställts den 28 augusti 2019, då den ersatte en tidigare version av kursplanen som var fastställd den 27 februari 2019. Högskolan har uppgett att kursen gavs som fristående kurs under höstterminen 2019. UKÄ bedömer att kursplanen inte har fastställts i god tid, eftersom den har ändrats efter den dag som den fristående kursen öppnade för anmälan inför höstterminen 2019.

UKÄ utgår från att högskolan genomför de åtgärder som behövs för att säkerställa att alla kursplaner framöver fastställs i god tid.

När det gäller de fem granskade utbildningsplanerna konstaterar UKÄ att tre utbildningsplaner har fastställts senast den dag som programmet öppnade för anmälan. UKÄ bedömer därmed att tre av de fem granskade utbildningsplanerna har fastställts i god tid.

Vad gäller utbildningsplanen för *Barnmorskeprogrammet (BAMPA)* konstaterar UKÄ att den har fastställts den 29 maj 2019, då den ersatte en tidigare version av utbildningsplanen som var fastställd den 25 april 2018. UKÄ bedömer att utbildningsplanen inte har fastställt i god tid, eftersom den har ändrats efter den dag som programmet öppnade för anmälan inför höstterminen 2019.

När det gäller utbildningsplanen för *Ekonomprogrammet (EKONG)* konstaterar UKÄ att den har fastställts den 5 juni 2019, då den ersatte en tidigare version av utbildningsplanen som var fastställd den 8 mars 2019. UKÄ bedömer att utbildningsplanen inte har fastställt i god tid, eftersom den har ändrats efter den dag som programmet öppnade för anmälan inför höstterminen 2019.

UKÄ utgår från att högskolan genomför de åtgärder som behövs för att säkerställa att alla utbildningsplaner framöver fastställs i god tid.

Tidpunkt för när planerna börjar gälla

UKÄ instämmer i SUHF:s rekommendationer om att det i kurs- och utbildningsplaner bör anges när planen eller ändringen av den börjar gälla, så som tidigare också krävdes enligt högskoleförordningen (före den 1 januari 2011).

UKÄ konstaterar att det i högskolans *Riktlinjer för utformning av kursplan* bland annat anges följande.

2.8 Beslut om inrättande av kurs och fastställande av kursplan: Här anges beslutsinstans, datum för inrättande av kursen och datum för fastställande av kursplanen. Det ska också framgå från vilket datum kursplanen gäller. Om kursplanen ersätter en tidigare kursplan ska även det framgå.

Vidare konstaterar UKÄ att det i högskolans *Riktlinjer för utformning av utbildningsplan* bland annat anges följande.

2.7 Inrättande, fastställande och ikraftträdande: Här anges beslutsinstans, datum för inrättande av utbildningsprogrammet och datum för fastställande av utbildningsplanen. Det ska också framgå från vilken termin utbildningsplanen gäller. Om utbildningsplanen ersätter en tidigare utbildningsplan ska även det framgå.

UKÄ noterar att högskolans riktlinjer i detta avseende är i överensstämmelse med SUHF:s rekommendationer.

Vidare konstaterar UKÄ att det i de kurs- och utbildningsplaner som ämbetet har granskat i samtliga fall anges när planerna börjar gälla.

Planerna innehåller det som anges i högskoleförordningen och eventuella lokala regler

I en kursplan ska anges kursens nivå, antal högskolepoäng, mål, krav på särskild behörighet, formerna för bedömning av studenternas prestationer och de övriga föreskrifter som behövs. Det framgår av 6 kap. 15 § HF.

UKÄ konstaterar att samtliga granskade kursplaner innehåller det som krävs enligt 6 kap. 15 § HF i fråga om kursens nivå, antal högskolepoäng, mål och krav på särskild behörighet.

När det gäller formerna för bedömning av studenternas prestationer bedömer UKÄ att detta inte anges på ett tydligt sätt i tre kursplaner, se avsnittet ”Examinationsformerna ska regleras tydligt i kursplanerna” nedan.

I utbildningsplanen ska anges de kurser som programmet omfattar, kraven på särskild behörighet och de övriga föreskrifter som behövs. Det framgår av 6 kap. 17 § HF.

UKÄ konstaterar att de fem granskade utbildningsplanerna innehåller det som krävs enligt högskoleförordningens bestämmelser.

Högskolan har riktlinjer för utformningen av både kursplaner och utbildningsplaner. UKÄ noterar att högskolans riktlinjer är i överensstämmelse med bestämmelserna i högskoleförordningen och i huvudsak motsvarar SUHF:s rekommendationer.

Det går att utläsa av utbildningsplanen vilken examen utbildningen leder till

Enligt 6 kap. 17 § HF ska det i utbildningsplanen anges de övriga föreskrifter som behövs. I ESG standard 1.2 om utformning och inrättade av utbildningar anges bland annat att den examen som en utbildning leder till ska vara specificerad.

UKÄ konstaterar att det i samtliga fem granskade utbildningsplaner anges vilken examen utbildningen leder till.

Examinationsformerna ska regleras tydligt i kursplanerna

Enligt 6 kap. 15 § HF ska formerna för bedömningen av studenternas prestationer anges i kursplanen. Regler i kursplaner om bland annat examinationsform utgör grunden för examinatorns myndighetsutövning, när hon eller han fattar beslut om betyg. Reglerna har också till syfte att informera studenten om vad som gäller för en särskild kurs. Mot denna bakgrund är det viktigt att kursplanens regler om examinationsformer är tydliga.

UKÄ har granskat examinationsformerna i de tio utvalda kursplanerna och bedömer att sju kursplaner uppfyller kravet i högskoleförordningen på att formerna för att bedöma studenternas prestationer ska anges i kursplanerna. UKÄ har synpunkter på följande tre kursplaner.

I kursplanen för *Barn och ungdomars hälsa, livsstil och relationer (OM853A)* anges som ett examinationsmoment "Seminarier och gruppuppgift". I kursplanen för *Grupperns dynamik och utveckling (SD304G)* anges som ett examinationsmoment "Gruppuppgifter med redovisning". I kursplanen för *Ingenjörprojekt I (IP338G)* anges som ett examinationsmoment "Projektredovisning". I samtliga tre fall anges inte om det rör sig om en muntlig eller skriftlig gruppuppgift respektive redovisning. UKÄ bedömer att detta inte kan vara förenligt med kravet på att examinationsformerna ska regleras tydligt i kursplanerna.

UKÄ förutsätter att högskolan justerar de aktuella kursplanerna så att examinationsformerna anges tydligt. Vidare utgår ämbetet från att högskolan genomför de åtgärder som kan behövas för att se till att examinationsformerna anges tydligt i högskolans övriga kursplaner.

Kursvärderingar

Bakgrund

Kvalitetsarbetet är en gemensam angelägenhet för högskolornas personal och studenter. Högskolorna ska verka för att studenterna tar en aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen. Det framgår bland annat av 1 kap. 4 och 4 a §§ högskolelagen (1992:1434), HL.

Lärosätet ska ge de studenter som deltar i eller har avslutat en kurs en möjlighet att framföra sina erfarenheter av och synpunkter på kursen genom en kursvärdering som anordnas av lärosätet. Lärosätet ska sammanställa kursvärderingarna samt informera om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna. Resultaten ska hållas tillgängliga för studenterna. Det framgår av 1 kap. 14 § högskoleförordningen (1993:100), HF.

I ESG standard 1.9 anges följande. Lärosätet ska kontinuerligt följa upp och regelbundet granska utbildningarna för att säkerställa att studenterna uppnår uppsatta mål och att utbildningarna motsvarar studenternas och samhällets behov. Granskningarna ska leda till kontinuerlig förbättring av utbildningarna. Åtgärder som planeras eller genomförs till följd av en granskning ska kommuniceras till samtliga berörda.

Av riktlinjerna till standard 1.9 framgår att regelbunden uppföljning, granskning och revidering av utbildningarna innefattar utvärdering av bland annat studenternas förväntningar, behov och nöjdhet när det gäller utbildningen.

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bitt lärosätet att besvara ett antal frågor om kursvärderingar.

A. Genomförande och sammanställning av kursvärderingar

A.1 Vilka åtgärder vidtar lärosätet för att säkerställa att kursvärderingar genomförs och sammanställs? Finns rutiner, riktlinjer eller liknande dokument om kursvärderingar som är gemensamma för hela lärosätet? Bifoga i så fall dokumentet.

A.2 Genomför lärosätet kursvärderingar för verksamhetsförlagda kurser?

A.3 Genomför lärosätet kursvärderingar för examensarbetskurser?

B. Information om resultatet och eventuella beslut om åtgärder

B.1 Vilka åtgärder vidtar lärosätet för att säkerställa att studenterna informeras om resultatet och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingar? Finns rutiner, riktlinjer eller liknande dokument om information om resultat som är gemensamma för hela lärosätet? Bifoga i så fall dokumentet.

B.2 Redogör för hur studenterna som utvärderat kursen informeras om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna. Redogör för hur studenterna ges samma information i samband med kursstarten.

B.3 Redogör för hur resultaten hålls tillgängliga för studenterna.

C. Utveckling av utbildningar

Syftet med kursvärderingarna är att de ska leda till förbättringar och utveckling av utbildningarna. Ge om möjligt exempel där studenternas erfarenheter och synpunkter lett till åtgärder för kursens utveckling och förbättring.

UKÄ har upplyst om att ämbetet kommer att stickprovsvis undersöka hur lärosätet har följt reglerna om kursvärderingar för de kurser som valts ut för granskning inom granskningsområdet Kurs- och utbildningsplaner.

Stickprov

UKÄ har bett lärosätet bifoga resultat och eventuella beslut om åtgärder med anledning av kursvärderingarna för de utvalda tio kurserna. UKÄ har även bett lärosätet redogöra för hur reglerna om kursvärderingar har följts för de tio kurserna genom att svara på

- om resultat och eventuella beslut om åtgärder saknas för någon kurs, och i så fall ge en förklaring till det
- hur lärosätet har informerat om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranletts av kursvärderingarna samt vilka studenter som informerats
- hur resultaten och eventuella beslut om åtgärder har hållits tillgängliga för studenterna.

Lärosätets svar

Högskolan i Skövde har kommit in med följande dokument.

- *Riktlinjer för kursvärdering inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå (HS 2020/585)*

Högskolan i Skövde har uppgett följande.

Vid högskolan används termerna kursenkät, kursvärdering och kursrapport. Studenternas bedömning av kursen samlas in via en enkät, benämnd kursenkät. Termen kursvärdering används för den samlade bedömningen av kursen där även lärarnas omdöme ingår. Kursvärderingen sammanställs och publiceras i en kursrapport. Särskilda riktlinjer finns för kursvärderingsprocessen, nämligen *Riktlinjer för kursvärdering inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå*.

Genomförande och sammanställning av kursvärderingar

Vid högskolan sker kursvärdering för alla kurser inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå via ett digitalt system (EvaSys).

Kursenkäter, som innehåller tolv högskolegemensamma frågor, skickas till alla studenter som varit registrerade på kursen. Kursspecifika frågor kan läggas till av kursansvarig lärare. En sammanställning av svaren görs automatiskt i EvaSys och studenterna får ta del av sammanställningen via Studentportalen.

Den kursansvarige läraren skriver ett sammanfattande omdöme om kursen. Omdömet utgår ifrån studenternas svar på den digitala kursenkäten, eventuella andra kursvärderingsmetoder som använts under och efter kursen samt undervisande lärares synpunkter på kursens genomförande vid det specifika kurstillfället. Systemet bifogar omdömet till den totala sammanställningen av kursvärderingen, dvs. kursrapporten. Studenterna får ta del av kursrapporten på sina sidor i Studentportalen.

Som högskolan angett i avsnittet om studentinflytande finns det i högskolans utvecklingsplan ett mål som rör ökad svarsfrekvens på kursenkäter. Genomsnittsvärdet för svarsfrekvens på kursenkäter år 2019 var 23 procent. Uppföljning sker årligen i årsredovisningen (det samlade värdet för högskolan) samt inom ramen för sexårsuppföljningen av utbildning (värden för olika ämnen). De åtgärder som under de senaste åren har genomförts i syfte att höja svarsfrekvensen, bland annat omformulering av frågorna, har inte gett önskat resultat. Fakultetsnämnden har därför under år 2020 initierat ett nytt utvecklingsprojekt rörande kursvärdering. I det inledande steget görs en omvärldsanalys där information från andra lärosäten samlas in. Enligt planeringen ska ett förslag till reviderade riktlinjer för kursvärdering presenteras under hösten.

Högskolan genomför kursvärderingar för alla kurser, det vill säga även för verksamhetsförlagda kurser och examensarbetskurser. I systemets frågebibliotek finns särskilda frågor för verksamhetsförlagd utbildning

som kan läggas till efter önskemål från kursansvarig lärare. Vidare kan kursspecifika frågor läggas till.

Information om resultaten och eventuella beslut om åtgärder

Högskolan säkerställer att studenterna informeras om resultat och eventuella beslut om åtgärder föranledda av kursvärderingar genom följande rutiner (som regleras av högskolans riktlinjer för kursvärdering).

Kursrapporterna, det vill säga det sammanställda resultatet från kursvärderingen, publiceras i Studentportalen för alla studenter som varit registrerade på kursen. Nya studenter får efter registrering på kursen tillgång till kursrapporterna från föregående kurstillfälle.

I kursrapporten (i den del av kursrapporten som utgörs av lärarens sammanfattande omdöme) framgår vilka åtgärder som planeras utifrån studenternas och lärarnas kommentarer på kursen.

De studenter som påbörjar kursen vid nästa kurstillfälle får vid kursstart information om resultatet på den tidigare omgångens kursvärdering. Vid detta tillfälle informerar den kursansvarige läraren även om vilka åtgärder som har genomförts.

Samtliga kursutvärderingar är tillgängliga för all personal, via högskolans studieadministrativa e-tjänster som nås via Medarbetarportalen (högskolans interna webbsidor).

Högskolan har även uppgett att det i nuläget inte ges någon riktad information till studenten om när en specifik kursrapport finns tillgänglig, utan högskolan förlitar sig på generell information i Studentportalen. Kursrapporten publiceras några veckor efter genomförd kursutvärdering. Högskolan planerar dock för att det framöver ska visas en notifikation i Studentportalen. Det finns en kravspecifikation för hur det ska fungera, samt förberedd kod i bakgrunden (hämtning av data), men detta är ännu inte inbyggt i gränssnittet för studenten. Det pågår alltså ett arbete där syftet är att utveckla kommunikationen till studenterna efter genomförda kursvärderingar.

Utveckling av utbildningar

Enligt högskolan leder kursvärderingar ofta till förbättring och utveckling av utbildningarna vid högskolan. Högskolan har lämnat ett exempel från var och en av högskolans fem institutioner på utveckling av utbildning efter kursvärdering.

Institutionen för biovetenskaper

Kurs: Multivariat biologisk analys med R, 7,5 hp

Vid kursutvärderingen efter första kurstillfället framkom det att studenterna tyckte att materialet var alltför omfattande och att det var för få datorövningar. Som en åtgärd till denna kritik beslutade

kursansvarig lärare i samråd med examinator och ämnesföreträdare att reducera undervisningsmaterialet på kursen. Vissa delar behölls som valfria för studenterna. Antalet datorövningar utökades från tre till fyra. Kursutvärderingen efterkommande kurstillfälle visade att studenterna generellt var mycket nöjda med kursen men efterfrågade ännu fler datorövningar. Som en del i institutionens pedagogiska utvecklingsprojekt inom flipped-classroom (2018-2019) spelades kursens samtliga föreläsningar in under 2018. Under 2019 gavs kursen under konceptet flipped-classroom för att möjliggöra fler interaktiva moment med studenterna. Totalt utökades antal datorövningar från fyra till sju och studenterna gavs möjlighet att se de inspelade föreläsningarna upprepade gånger. Denna pedagogiska utveckling resulterade i mycket positiv kursutvärdering eftersom studenterna upplevde att de fick tillräckligt med stöd för att uppfylla kursmålen. Kursansvarig lärare var också tillfreds med den pedagogiska utvecklingen eftersom det medförde mer tid till interaktiva moment med studenterna.

Institutionen för handel och företagande

Kurs: Mikroekonomi, 7,5 hp

Från vårens (2020) kursvärdering kan slutsatsen dras att studenterna upplever ett behov av en repetition av matematik för att bättre kunna tillgodogöra sig kursinnehållet. Tidigare erbjöds samtliga studenter en preparandkurs inom matematik, men denna möjlighet finns inte längre. Ett förslag från kursutvärderingen var att ha en introduktionsvideo med den grundläggande matematik som krävdes för att kunna tillgodogöra sig kursen. Detta kommer att implementeras vid nästa kurstillfälle.

Institutionen för hälsovetenskaper

Kurser i Socialpsykologiskt program, 180 hp

I kursvärderingen för en kurs framkom synpunkter angående individuell inlämning i samband med seminarier. Varje student skulle individuellt ta fram ett diskussionsunderlag inför seminarierna. Inlämning sker efter seminariet för att säkerställa individuell betygsprövning utöver det lärare hör studenter diskutera under seminariet. Synpunkter från studenterna förmedlades såväl muntligt som skriftligt i EvaSys. Det som framkom var att vissa studenter aldrig skrev underlaget i förväg, utan snarare skrev ner det som sas under själva seminariet och lämnade in det vid slutet. De som gjorde så uppfattades (av andra studenter) som oförberedda och att de kunde "glida igenom seminarier på andras meriter". På efterföljande kurs infördes därför att studenterna skulle lämna in sina underlag via Canvas innan seminariet. Detta förfarande kommer att införas vid alla programmets kurser med seminarier av två orsaker. Det ena är att lärarna med större säkerhet kan bedöma ett enskilt bidrag och ge feedback på det under seminariet. Det andra är att studenterna får en mer rättvis och rimlig bedömningsprocess. Sammanfattningsvis har studenterna påverkat genomförandet av seminarier så att det blir en likvärdig och rättvis bedömningsprocess.

Institutionen för informationsteknologi

Kurs: Animeringsprojekt, 15 hp

I omgången H15 var kursen upplagd så att de två större uppgifterna på kursen gick parallellt. Detta motiverades genom att erbjuda mer frihet för studenterna att själva disponera tiden. Uppgifterna, som bestod av ett praktiskt implementeringsarbete i grupp och en individuell analys, uppfattades mycket olika och prestationsgraden var betydligt sämre i en av dessa. Den individuella analysens syfte underskattades och arbetet med denna prioriterades bort till fördel för grupparbetet. Detta bidrog också till att perioden i kursens slut upplevdes som extra stressig. Studenternas återkoppling och den ojämna prestationen motiverade till en förändring där de olika uppgifterna fick ett eget dedikerat utrymme på kursen, det vill säga grupparbetet avslutas innan den individuella analysen påbörjas. Prestationen mellan uppgifterna blev jämnare och slutperioden i kursen upplevdes som mindre stressig. Den positiva effekten av uppdelningen tycks bestå även i dag då prestationen är stabil, samt studenternas reflektioner nu samlas kring andra kursaspekter.

Institutionen för ingenjörsvetenskap

Kurs: Ergonomi II: Simulering och utvärdering, 6 hp

Kursen är upplagd så att den avslutas med projektredovisning samt en mindre workshop där kursens genomförande diskuteras i smågrupper. Detta görs både som ett komplement till kursvärderingen i form av en webbenkät men även för att poängtera att studenternas åsikt är viktig och påminna om att fylla i webbenkäten. Tillsammans ger kursvärderingen och den avslutande kursdiskussionen ett bra underlag för att utveckla kursen ytterligare. Genom den avslutande kursdiskussionen finns det möjlighet att direkt diskutera olika möjliga alternativa lösningar på saker som studenterna tycker behöver förbättras vilket gör att studenterna blir delaktiga i kursutvecklingen. Kursen utvecklas alltså kontinuerligt med stöd av de synpunkter som inkommer från studenterna. Detta görs oftast genom små justeringar, för att inte riskera att överstyra och hamna helt fel. Bland annat har antalet och kraven på rapportering av individuella inlämningsuppgifter och gruppvisa projektarbeten justerats vilket gör att studenterna upplever att arbetsbelastningen är rimlig jämfört med en för hög arbetsbelastning tidigare. Mer tid har också dedikerats till studentnära kontakter genom handledning och lektioner i simuleringsmjukvara för att studenterna ska kunna genomföra de projektarbeten de blir tilldelade vilket har uppskattats. En styrka som ofta har nämnts i kursvärderingarna för denna kurs är att flera olika lärare med specifika expertkunskaper medverkar vilket är något som behållits genom åren.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Genomförande och sammanställning av kursvärderingar

Av 1 kap. 14 § HF framgår bland annat att ett lärosäte ska ge de studenter som deltar i eller har avslutat en kurs en möjlighet att framföra sina erfarenheter av och synpunkter på kursen genom en kursvärdering som anordnas av lärosätet. Lärosätet ska sammanställa kursvärderingarna.

UKÄ konstaterar att högskolan har fastställda *Riktlinjer för kursvärdering inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå*. I riktlinjerna hänvisar högskolan till och återger innehållet i 1 kap. 14 § HF. Vidare anges bland annat följande i riktlinjerna.

Allmänt: Kursvärderingar ska göras efter varje genomförd kurs vid Högskolan i Skövde (Högskolan). Termen kursvärdering används vid Högskolan för den samlade bedömningen av kursen som genomförs av kursens lärare och studenter. I den samlade bedömningen ingår även ett sammanfattande omdöme av lärarnas och studenternas synpunkter som skrivs av den kursansvarige läraren. I det sammanfattande omdömet ska eventuella rekommendationer för förändring/kursutveckling ingå.

1.3 Kursenkätens genomförande: Alla frågor i kursenkäten ska besvaras individuellt och anonymt av studenten via webbformulär. Distribution av frågeformulär sker efter kursens slut till alla studenter som är registrerade på kursen. Studenterna får då en länk till enkäten via ett epostmeddelande och via Studentportalen (webbportal där studierelaterad information samlas och tillgängliggörs för studenter). Studenterna har sedan två veckor på sig att besvara frågorna.

1.4 Sammanställning av studenternas svar: När kursenkäten har stängts görs en sammanställning i systemet av studenternas svar (inklusive samtliga svar på fritextfrågorna). Sammanställningen skickas till kursansvarig lärare, ämnesföreträdare och ansvarig administratör.

1.5 Lärarens sammanfattande omdöme: Kursansvarig lärare skriver - efter samråd med ämnesföreträdaren och ev. andra berörda lärare - ett sammanfattande omdöme om kursen (inklusive eventuella rekommendationer för förändring/kursutveckling). Ämnesföreträdare/ämnesgruppen avgör själva hur samrådet kring det sammanfattande omdömet sker. Det är viktigt att omdömet grundas både på studenternas svar och synpunkter från berörda lärare. I omdömet ska det ingå en sammanfattning av fritextsvaren då dessa inte ingår i den slutliga sammanställningen (kursrapporten, se nedan). [...] Det sammanfattande omdömet ska vara vägledande inför planeringen av kommande kursomgångar.

1.6 Kursrapport: Sex veckor efter det att kursenkäten har stängts görs en kursrapport av systemet. I kursrapporten ingår sammanställning av studenternas svar på kursenkäten (exklusive fritextfrågorna) och kursansvarig lärares sammanfattande omdöme.

Högskolan har i sitt svar uppgett bland annat följande. En kursvärdering görs för alla kurser inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå via ett digitalt system (EvaSys). En sammanställning av svaren görs automatiskt i EvaSys. Den kursansvarige läraren skriver ett sammanfattande omdöme om kursen. Omdömet utgår ifrån studenternas svar på den digitala kursenkäten, eventuella andra kursvärderingsmetoder som använts under och efter kursen samt undervisande lärares synpunkter på kursens genomförande vid det specifika kurstillfället. Systemet bifogar omdömet till den totala sammanställningen av kursvärderingen, det vill säga kursrapporten. Högskolan har även uppgett att kursvärderingar genomförs för verksamhetsförlagda kurser och examensarbetskurser.

Efter genomgång av högskolans riktlinjer för kursvärdering och högskolans svar bedömer UKÄ att högskolan har genomfört åtgärder för att säkerställa att kursvärderingar genomförs och sammanställs.

Information om resultaten och eventuella beslut om åtgärder

Av 1 kap. 14 § HF framgår bland annat att ett lärosäte ska informera om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna. Resultaten ska hållas tillgängliga för studenterna.

De förarbetsuttalanden som har legat till grund för den aktuella bestämmelsen i högskoleförordningen återfinns i propositionen *Studentinflytande och kvalitetsutveckling i högskolan*. I propositionen intog regeringen ståndpunkten att högskolan bör hålla sammanställningar av resultaten av kursvärderingar och besluten om åtgärder tillgängliga för studenterna.⁵ Som skäl för denna inställning uttalade regeringen bland annat följande.

En bra utbildning ska resultera i att studenterna lärt sig kritiskt granska sitt eget lärande och sin arbetsmiljö. Därigenom skapas förutsättningar för deras medverkan i kvalitetsarbetet både i utbildningen och senare i arbetslivet. Alla studenter ska därför vara delaktiga i utvärderingen och informeras om uppföljningen av dess resultat. [...] De studenter som deltar i en kursvärdering i slutet av kursen kan emellertid inte själva tillgodogöra sig resultatet. Förbättringar kommer i bästa fall den följande studentkullen på den aktuella kursen till del. Enkäter av detta slag har ofta låga svarsfrekvenser och riskerar att reduceras till en ritual, om studenterna inte involveras i uppföljningen av resultaten. En förändring av praxis tycks vara nödvändig på denna punkt. [...] Studenternas ansvar att medverka i kursvärderingen måste förenas med en rättighet att få information om resultaten och att få delta i diskussionen om förbättringar. Alla studenter ska ha rätt att dra fördelar av kursvärderingen för sina studier och sin utveckling. Det är viktigt att erfarenheter från kursvärderingarna verkligen tas till vara och vid behov leder till förändringar. Genom möjligheten att ta del av sammanställningarna blir kursvärderingarna ett mer effektivt instrument. Om studenterna ser att kursvärderingarna kommer till

---

⁵ Prop. 1999/2000:28 *Studentinflytande och kvalitetsutveckling i högskolan*, s. 30.

användning kommer engagemanget för att aktivt delta i dem öka, vilket ytterligare stärker deras funktion.⁶

Mot den bakgrunden anser UKÄ att lärosätet, efter att det har sammanställt kursvärderingarna, ska informera studenterna om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna. Resultaten och besluten ska därefter hållas tillgängliga för studenterna. De studenter som avses är såväl de som fått möjlighet att svara på en kursvärdering som de nya studenterna på kursen. För att resultaten och besluten ska kunna hållas tillgängliga måste detta ske i dokumenterad form. Lärosätet måste därmed på eget initiativ tillhandahålla dokumentationen. Av detta följer att lärosätet inte kan frånhända sig det ansvaret och överlämna det till exempelvis studentrepresentanter, studentkår eller studentombudsman.

I högskolans *Riktlinjer för kursvärdering inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå* anges bland annat följande.

1.7 Information, tillgänglighet och arkivering: Kursvärderingar är offentliga handlingar och de ska hållas tillgängliga för studenterna. Kursrapporten visas i Studentportalen för de studenter som har varit registrerade på kursen. [...] Ämnesföreträdaren eller ämnesgruppen avgör själva om kursrapporter ska publiceras på webben, på respektive kurs-hemsida. [...] Information om kursvärderingen ska också lämnas vid introduktionen till nästa kurstillfälle [se avsnitt 1.1]. [...] Avdelningen för utbildnings- och studentstöd ansvarar för arkivering av kursvärderingen - och detta inkluderar både den första sammanställningen från systemet [se avsnitt 1.4] och kursrapporten. Båda dessa dokument ska finnas tillgängliga för studenter via Studentserviceexpeditionen.

Högskolans har i sitt svar uppgett bland annat följande. Kursrapporterna, det vill säga det sammanställda resultatet från kursvärderingarna, publiceras i Studentportalen för alla studenter som varit registrerade på kursen. I nuläget ges ingen riktad information till studenterna om när en specifik kursrapport finns tillgänglig, utan högskolan förlitar sig på generell information i Studentportalen. Högskolan planerar dock att det framöver ska visas en notifikation i Studentportalen. Nya studenter får efter registrering tillgång till kursrapporterna från föregående kurstillfälle. I kursrapporten framgår vilka åtgärder som planeras utifrån studenternas och lärarnas kommentarer på kursen. De studenter som påbörjar kursen vid nästa kurstillfälle får vid kursstart information om resultatet på den tidigare omgångens kursvärdering. Vid detta tillfälle informerar den kursansvarige läraren om vilka åtgärder som har genomförts.

UKÄ konstaterar att studenterna i enlighet med gällande bestämmelser ska informeras om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna. UKÄ har ovan noterat att högskolan har genomfört åtgärder för att säkerställa att kursvärderingar sammanställs,

---

⁶ Prop. 1999/2000:28 *Studentinflytande och kvalitetsutveckling i högskolan*, s. 31–32.

och att detta görs i kursrapporter. UKÄ noterar vidare att det i högskolans riktlinjer för kursvärdering anges att kursrapporterna bland annat ska innehålla kursansvarig lärares sammanfattande omdöme, och att det i omdömet ska ingå eventuella rekommendationer för förändring/kursutveckling. Högskolan har uppgett att kursrapporterna publiceras i Studentportalen för alla studenter som varit registrerade på kursen. Högskolan har dock uppgett att ingen riktad information ges till studenterna om när en specifik kursrapport finns tillgänglig i Studentportalen. UKÄ bedömer därför att högskolan inte säkerställer att de studenter som fått möjlighet att svara på kursvärderingen får information om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingen. UKÄ noterar dock att högskolan har uppgett att högskolan planerar för att det framöver ska visas en notifikation i Studentportalen, vilket UKÄ ser positivt på. UKÄ anser att högskolan i riktlinjerna bör förtydliga på vilket sätt de studenter som fått möjlighet att svara på kursvärderingen ska informeras om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna.

När det gäller de nya studenterna på kursen konstaterar UKÄ att högskolan har uppgett i sitt svar att dessa studenter ska få information om resultaten på den tidigare omgångens kursvärdering, och vilka åtgärder som har genomförts. UKÄ noterar dock att detta tillvägagångssätt inte framgår tydligt av högskolans riktlinjer för kursvärdering, där det endast anges att information om kursvärderingen ska lämnas vid introduktionen till nästa kurstillfälle. UKÄ anser att högskolan i riktlinjerna bör förtydliga att även de nya studenterna på kursen ska informeras om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna, och på vilket sätt detta ska göras.

Angående att resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna ska hållas tillgängliga för studenterna har UKÄ uttalat ovan att ämbetet anser att detta måste ske i dokumenterad form, och att lärosätet på eget initiativ måste tillhandahålla dokumentationen. UKÄ noterar att det i högskolans riktlinjer för kursvärdering anges att kursvärderingar och kursrapporter är offentliga handlingar som ska arkiveras, och att båda dessa dokument ska finnas tillgängliga för studenter via Studentserviceexpeditionen. UKÄ ifrågasätter om detta förfaringssätt innebär att studenterna har direkt tillgång till dokumenten, eller om dokumenten endast hålls tillgängliga genom att de kan hämtas ut mot förfrågan. En sådan hantering skiljer sig i så fall inte från hur andra allmänna handlingar vid högskolan ska hanteras. Om kursvärderingar och kursrapporter enbart skulle tillhandahållas på begäran, kan det enligt UKÄ:s uppfattning ifrågasättas om de hålls tillgängliga för studenterna i den mening som avse i högskoleförordningen.

UKÄ konstaterar emellertid att högskolan i sitt svar uppger att kursrapporterna även publiceras i Studentportalen för alla studenter som varit registrerade på kursen, och att nya studenter efter registrering får tillgång till kursrapporterna från föregående kurstillfälle. UKÄ har inget att

invända mot att kursrapporterna hålls tillgängliga för studenterna på detta sätt. Som UKÄ har konstaterat ovan anges det i högskolans riktlinjer för kursvärdering att kursrapporten visas i Studentportalen för de studenter som har varit registrerade på kursen. UKÄ noterar dock att det inte framgår i riktlinjerna att även de nya studenterna efter registrering ska få tillgång till kursrapporterna i Studentportalen. UKÄ anser att högskolan i riktlinjerna bör förtydliga att även de nya studenterna på kursen ska få tillgång till kursrapporterna från föregående kurstillfällen, och på vilket sätt detta ska göras.

I sammanhanget kan nämnas att UKÄ uppfattar att kursrapporterna enligt högskolan omfattar de ”eventuella beslut om åtgärder som kursvärderingarna föranleder” genom att kursrapporten enligt riktlinjerna ska innehålla ”eventuella rekommendationer för förändring/kursutveckling”. Om beslut, utöver de rekommendationer som framgår av kursrapporten, fattas med anledning av kursvärderingarna, förutsätter UKÄ att högskolan säkerställer att även dessa beslut omfattas av information till studenterna samt ett tillgängliggörande i enlighet med gällande bestämmelser.

Utveckling av utbildningar

UKÄ konstaterar att högskolan har gett flera exempel där studenternas kommentarer i kursvärderingarna har resulterat i åtgärder som utvecklat och förbättrat utbildningen. UKÄ ser positivt på detta.

Stickprov

Högskolan har skickat in stickprov för samtliga tio utvalda kurser, och har i sitt svar gällande dessa stickprov uppgett bland annat följande.

För samtliga kursvärderingar gäller att kursrapporterna (de sammanställda resultaten från kursvärderingarna) har publicerats i Studentportalen för alla studenter som varit registrerade på kursen. Studenter som har registrerat sig (eller kommer att registrera sig) på nästkommande kurstillfällen har fått (eller kommer att få) tillgång till kursrapporterna. De nya studenterna har också fått (eller kommer att få) information vid kursstart om aktuella kursvärderingar. Informationen, som lämnas av kursansvarig lärare, inkluderar uppgifter om vilka åtgärder som har genomförts. Vid högskolan ges vissa kurser varje termin men flertalet ges en gång per år, antingen höst- eller vårtermin. De åtgärder som beskrivs i kursrapporterna genomförs i regel först i samband med nästa kurstillfälle. Detta kurstillfälle kan ha påbörjats men inte fullföljts när kursrapporten sammanställs. Åtgärderna beskrivs därför i kursrapporten ofta som något som planeras. I de fall åtgärden kräver ändring i kursplanen måste också beslut först fattas i berörd utbildningskommitté. Högskolan har uppgett att resultat och eventuella beslut om åtgärder framgår i samtliga kursrapporter som ingår i stickproven.

UKÄ noterar följande angående de tio inskickade stickproven.

Sammanställningar av kursvärderingarna i form av kursrapporter har skickats in för samtliga tio kurser. Varje kursrapport innehåller en redovisning av studenternas svar med angivande av indexmedelvärde för respektive indexområde, och för varje kursvärderingsfråga bland annat stapeldiagram över vilka svar studenterna har gett. Av stapeldiagrammen framgår också hur många studenter som har svarat på respektive fråga. Kursrapporterna innehåller inte några fritextsvar från studenterna, men samtliga kursrapporter, förutom den för kursen *Grupperns dynamik och utveckling (SD304G)*, kurstillfälle höstterminen 2019, innehåller lärarens sammanfattande omdöme. Omdömena innehåller varierande mycket information, men de flesta omdömen innehåller en sammanfattning av synpunkterna från studenterna och ett sammanfattande resultat. Alla sammanfattande omdömen, utom det för kursen *Examensarbete i biovetenskap (BV702A)*, kurstillfälle vårterminen 2020, innehåller någon form av förslag eller rekommendationer för förändring/kursutveckling.

I kursrapporten för kursen *Examensarbete i biovetenskap (BV702A)*, kurstillfälle vårterminen 2020, konstaterar kursansvarig lärare att kursen, grundat på kursvärderingen, fungerar bra och att det inte kommer göras några förändringar i kursen nästkommande termin.

Vad gäller de fyra kurserna *Barn och ungdomars hälsa, livsstil och relationer (OM853A)*, kurstillfälle höstterminen 2019, *Förberedande kurs i matematik, variant B (MA007B)*, kurstillfälle höstterminen 2019, *Hållfasthetslära II (MT345G)*, kurstillfälle vårterminen 2020, och *Ingenjörprojekt I (IP338G)*, kurstillfälle vårterminen 2020, framgår av högskolans svar att kursansvarig lärare uppgett att beskrivningarna av åtgärder skulle kunna vara tydligare, något som ska beaktas i nästa kursrapport.

Angående kursen *Grupperns dynamik och utveckling (SD304G)*, kurstillfälle höstterminen 2019, har högskolan skickat in lärarens sammanfattande omdöme separat till UKÄ, och uppgett att återkopplingen kommer inkluderas i kursrapporten vid nästa kursomgång. Högskolan har även uppgett att berörda studenter, i vissa fall de studenter som gick kursen höstterminen 2019 och i andra fall studenterna som går kursen höstterminen 2020, har fått information om resultat och åtgärder.

Efter en genomgång av de inskickade stickproven och högskolans svar gör UKÄ följande bedömning.

Högskolan har, med undantag för kursen *Grupperns dynamik och utveckling (SD304G)*, sammanställt resultaten av kursvärderingarna och eventuella rekommendationer eller förslag på åtgärder i kursrapporterna. UKÄ anser dock, i likhet med högskolan, att beskrivningarna av åtgärder i vissa kursrapporter skulle kunnat ha varit tydligare. UKÄ utgår från att högskolan genomför de åtgärder som behövs för att se till att samtliga

kursrapporter framöver utformas och dokumenteras i enlighet med högskolans egna riktlinjer vad gäller lärarens sammanfattande omdöme och rekommendationer för förändring/kursutveckling.

När det gäller frågan om studenterna har informerats om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna, konstaterar UKÄ att de inskickade kursrapporterna, förutom vad gäller kursen *Grupperns dynamik och utveckling (SD304G)*, innehåller lärarens sammanfattande omdöme och i de flesta fall rekommendationer eller förslag på planerade åtgärder. Angående att kursrapporterna har publicerats i Studentportalen har UKÄ noterat ovan att högskolan inte har gett någon riktad information till studenterna om när en specifik kursrapport finns tillgänglig i Studentportalen. UKÄ bedömer därför att det inte framgår av högskolans svar att högskolan, förutom vad gäller kursen *Grupperns dynamik och utveckling (SD304G)*, har informerat de studenter som fått möjlighet att svara på kursvärderingarna om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranletts av kursvärderingarna. Vad gäller kursen *Grupperns dynamik och utveckling (SD304G)* har högskolan uppgett att studenterna har fått information om resultat och åtgärder i efterhand. Angående de nya studenterna på kursen bedömer UKÄ att högskolans svar får anses innebära att de nya studenterna har fått (eller kommer att få) information om resultaten och vilka beslut om åtgärder som föranletts av kursvärderingarna. UKÄ utgår från att högskolan genomför de åtgärder som behövs för att se till att även de studenter som fått möjlighet att svara på en kursvärdering framöver informeras om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingen.

Vad gäller frågan om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna har hållits tillgängliga för studenterna, noterar UKÄ att högskolan har uppgett att kursrapporterna har publicerats i Studentportalen för alla studenter som varit registrerade på kursen. Vidare har högskolan uppgett att studenter som har registrerat sig (eller kommer att registrera sig) på nästkommande kurstillfällen har fått (eller kommer att få) tillgång till kursrapporterna. UKÄ bedömer att högskolans svar får anses innebära att resultaten och eventuella beslut om åtgärder därigenom, förutom vad gäller kursen *Grupperns dynamik och utveckling (SD304G)*, har hållits (eller kommer att hållas) tillgängliga för såväl de studenter som fått möjlighet att svara på kursvärderingen som de nya studenterna på kursen. Angående att lärarens sammanfattande omdöme saknas i kursrapporten för kursen *Grupperns dynamik och utveckling (SD304G)*, se vad ämbetet uttalat ovan.

Högskolan har i sitt svar uppgett att informationen till de nya studenterna på kursen inkluderar uppgifter om vilka åtgärder som har genomförts. UKÄ noterar dock att högskolan inte har skickat in några separata beslut om åtgärder som har föranletts av kursvärderingarna. UKÄ vill därför påminna om att i de fall högskolan, utöver de rekommendationer för

förändring/kursutveckling som framgår av kursrapporten, fattar beslut om åtgärder med anledning av kursvärderingarna, ska högskolan informera såväl de studenter som fått möjlighet att svara på kursvärderingen som de nya studenterna på kursen om besluten. Dessa beslut ska även hållas tillgängliga för studenterna. UKÄ förutsätter att högskolan beaktar detta.

Anställning av personal

Bakgrund

Förutom de allmänna arbetsrättsliga reglerna gäller för anställning inom staten bestämmelserna i regeringsformen, lagen om offentlig anställning (1994:260) och anställningsförordningen (1994:373), AF. Dessutom gäller vid anställning som lärare på universitet eller högskola 4 kap. högskoleförordningen (1993:100), HF. Lärosätets styrelse ska själv besluta om en anställningsordning (2 kap. 2 § första stycket 9 HF).

När det gäller information om lediga anställningar gäller bestämmelserna i AF. Bland annat ska en myndighet som avser att anställa en arbetstagarare på något lämpligt sätt informera om detta så att de som är intresserade av anställningen kan anmäla det till myndigheten inom en viss tid. Någon information behöver inte lämnas, om särskilda skäl talar mot det (6 § AF). Information om myndighetens beslut om anställning ska, med några undantag, lämnas på myndighetens anslagstavla. Sådan information ska bland annat innehålla uppgifter om vad som gäller i fråga om överklagande. Det framgår av 7 och 8 §§ AF.

Om en grupp personer ska lämna förslag på sökande som bör komma i fråga för en anställning som lärare, ska kvinnor och män vara jämställt representerade i gruppen. Det gäller dock inte om det finns synnerliga skäl. Detta anges i 4 kap. 5 § HF.

Vid anställning av en professor ska sakkunnigbedömning av de sökandes skicklighet hämtas in, om det inte är uppenbart obehövt för prövningen av skickligheten. Om en bedömning hämtas in från två eller fler personer, ska kvinnor och män vara jämställt representerade. Det gäller dock inte om det finns synnerliga skäl. Detta framgår av 4 kap. 6 § HF.

En högskola får kalla en person till anställning som professor om anställningen av personen är av särskild betydelse för en viss verksamhet vid högskolan. Om en högskola kallar en person till anställning ska skälen för varför anställningen är av särskild betydelse för högskolan dokumenteras. Endast den som är behörig att anställas som professor får anställas genom kallelse. Beslutet ska fattas av rektor. Vid anställning genom kallelse behöver information enligt 6 § AF inte lämnas, men bestämmelserna om sakkunnigbedömning ska tillämpas. Detta framgår av 4 kap. 7 § HF.

I ESG standard 1.5 om undervisande personal anges bland annat att rättvisa och transparenta processer för rekrytering ska tillämpas. I riktlinjerna för standarden upprepas att lärosätena ska ha och följa tydliga, transparenta och rättvisa processer för rekrytering av personal.

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bett lärosätet att besvara följande frågor samt komma in med följande underlag:

1. Hur säkerställer lärosätet att reglerna om anställning tillämpas på ett rättssäkert och likvärdigt sätt inom lärosätet?
2. Bifoga den senast beslutade anställningsordningen och redogör för hur den hålls tillgänglig.
3. Bifoga en lista över samtliga anställningsbeslut avseende professorer (förutom anställningar som avser seniora professorer, gästprofessorer samt befordran av professorer) som fattats under perioden 1 januari 2018–30 april 2020.
4. Bifoga en lista över samtliga övriga anställningsbeslut som fattats under perioden 1 januari 2019–30 april 2020.
5. Hur säkerställer lärosätet att reglerna om kallelse tillämpas på ett rättssäkert och likvärdigt sätt inom lärosätet?
6. Bifoga en lista över samtliga beslut om anställning av en professor genom kallelse som fattats under perioden 1 januari 2018–30 april 2020.

UKÄ har upplyst om att granskningen kommer att avse att reglerna i lärosätets anställningsordning är förenliga med reglerna om information i 6–8 §§ AF och om jämställdhet i 4 kap. 5 och 6 §§ HF, samt att anställningsärendena har hanterats i enlighet med bestämmelserna i nämnda regler.

Beträffande anställningar genom kallelse har det upplysts om att granskningen avser dokumenteringen av skälen för varför anställningen är av särskild betydelse, tillämpningen av bestämmelserna om sakkunnigbedömning samt vem som fattat anställningsbeslutet.

Stickprov

Lärosätet har inte bifogat någon lista över beslut om anställning av professorer genom kallelse eftersom det enligt lärosätet inte fattats några sådana beslut under den efterfrågade perioden.

Från de listor lärosätet har bifogat har UKÄ valt ut 16 anställningsärenden: 1 professorsanställning, 10 lektorsanställningar och 5 övriga anställningar.

I samtliga ärenden har lärosätet ombetts besvara följande frågor:

1. Hur lärosätet har informerat om de lediga anställningarna. Lärosätet ska om möjligt bifoga dokumentation som stöder det, exempelvis annonsen. Om lärosätet i något ärende inte har informerat om den lediga anställningen ska lärosätet motivera varför det inte gjorts.

2. Om lärosätet har informerat om anställningsbesluten på lärosätets anslagstavla, ska lärosätet bifoga det dokument som anslagits. Om lärosätet inte har informerat om anställningsbesluten ska lärosätet motivera det.

3. Kvinnor och män ska vara jämställt representerade i de ärenden där lärosätet har haft en grupp personer som lämnat förslag på sökande som bör komma i fråga för anställningen.

a) Lärosätet ska redogöra för hur lärosätet har gjort i de olika anställningsärendena, det vill säga ange när man haft en beslutsgrupp och hur många kvinnor och män som ingått i gruppen.

b) För de fall kvinnor och män inte är jämställt representerade i gruppen, ska lärosätet ange de synnerliga skälen till det.

I ärendena om anställning av professorer har lärosätet ombetts besvara följande:

4. Vid anställning av en professor ska sakkunnigbedömning om de sökandes skicklighet hämtas in, om det inte är uppenbart obehövt för prövningen av skickligheten. Om en bedömning hämtas in från två eller fler personer, ska kvinnor och män vara jämställt representerade. Det gäller dock inte om det finns synnerliga skäl.

a) Redogör för hur lärosätet har gjort i ärendena om anställning av professor; det vill säga för det fall lärosätet haft sakkunniga, ange hur många sakkunniga som har ingått och könsfördelningen bland dem.

b) Om kvinnor och män inte varit jämställt representerade, ange de synnerliga skälen till det.

I ärendena om anställning av professorer genom kallelse har lärosätet även ombetts besvara följande:

a) Redogör för hur lärosätet har gjort i ärendet, dvs. i de fall lärosätet haft sakkunniga, ange hur många sakkunniga som har ingått och könsfördelningen bland dem.

b) Om kvinnor och män inte varit jämställt representerade, ange de synnerliga skälen för det.

Lärosätets svar

Högskolan i Skövde har kommit in med dokumentet *Anställningsordning vid Högskolan i Skövde* (HS 2019/486).

Högskolan i Skövde har svarat bland annat följande.

1. Hur säkerställer lärosätet att reglerna om anställning tillämpas på ett rättssäkert och likvärdigt sätt inom lärosätet?

Reglerna om anställning finns samlade i *Anställningsordning vid Högskolan i Skövde*. Den samlade regleringen syftar till att säkerställa att anställningsprocesserna sker på ett sätt som är rättssäkert och likvärdigt inom lärosätet. Syftet med anställningsordningen är också att skapa och upprätthålla ett gemensamt synsätt angående anställningsformer och arbetsgång vid rekrytering av personal.

Anställningsprocesserna handläggs av högskolans HR-avdelning. Avdelningen har specialistkompetens inom området kompetensförsörjning och kompetensutveckling.

Vidare finns en särskild beredningsgrupp kopplad till anställningsordningen, *Beredningsgrupp för högskolans anställningsordning*. Gruppens uppdrag är att följa upp tillämpningen av anställningsordningen och lämna förslag till rektor om utveckling av anställningsordningen. Då det i beredningsgruppen finns medarbetare som har olika erfarenheter av anställningsfrågor skapas goda förutsättningar för att bibehålla och utveckla kvaliteten i anställningsordningen och därmed också i anställningsprocesserna. Beredningsgruppen – som leds av HR-chefen – har representanter från högskolans fem institutioner, fakultetsnämnd, de fackliga organisationerna samt studentkåren. En HR-specialist från HR-avdelningen medverkar också i gruppens arbete.

2. Bifoga den senast beslutade anställningsordningen och redogör för hur den hålls tillgänglig.

Högskolan har bifogat *Anställningsordning vid Högskolan i Skövde*. En revidering av anställningsordningen inleddes i maj 2020, med stöd av den beredningsgrupp som anges ovan. I den nya versionen - som beräknas vara klar under hösten 2020 - kommer några tydliggöranden att föras in, bland annat rörande anställning och befordran av biträdande lektor.

Anställningsordningen tillgängliggörs på högskolans externa webbplats samt på Medarbetarportalen.

3. Bifoga en lista över anställningsbeslut enligt vad som anges i den remiss som skickas till lärosätet vid starten av lärosätetillsynen⁷.

Högskolan har bifogat en lista över samtliga övriga anställningsbeslut som fattats under perioden 1 november 2019 – 30 april 2020.

Någon lista över anställning av professorer under perioden 1 maj 2018 – 30 april 2020 kan inte bifogas då det inte skett några professorsanställningar via rekrytering under denna tid. Två professorsrekryteringar har inletts under perioden, men avbrutits.

Nya professorer har tillkommit genom befordran under aktuell period. Sju personer har befordrats till professor under perioden.

4. Hur säkerställer lärosätet att reglerna om kallelse tillämpas på ett rättssäkert och likvärdigt sätt inom lärosätet?

Reglerna om kallelse av professor finns inkluderande i anställningsordningen och kallelseförfarandet handläggs av HR-avdelningen. Samlad reglering och handläggning säkerställer att kallelseförfarandet sker på ett sätt som är rättssäkert och likvärdigt inom lärosätet.

5. Bifoga en lista över samtliga beslut om anställning av professor genom kallelse som fattats under den period som anges i den remiss som skickas till lärosätet vid starten av lärosätetillsynen.

Inga beslut om anställning av professor genom kallelse har fattats under aktuell period (1 maj 2018 – 30 april 2020).

Universitetskanslersämbetets bedömning

Rättssäker och likvärdig hantering av anställnings- ärenden

Högskolan har bland annat hänvisat till anställningsordningen där reglerna om anställning finns samlade. Enligt högskolan syftar den samlade regleringen till att säkerställa att anställningsprocesserna sker på ett sätt som är rättssäkert och likvärdigt inom lärosätet. Syftet med anställningsordningen är också att skapa och upprätthålla ett gemensamt synsätt angående anställningsformer och arbetsgång vid rekrytering av personal. Anställningsprocesserna handläggs av högskolans HR-

---

⁷ UKÄ har därefter bett Högskolan i Skövde att komplettera med dels anställningsbeslut avseende professorer fattade 1 januari 2018-30 april 2020 och dels samtliga övriga anställningsbeslut som fattades under perioden 1 januari 2019-1 november 2019. Högskolan har inkommit med kompletteringarna, däribland avseende en professorsanställning.

avdelning som har specialistkompetens inom området kompetensförsörjning och kompetensutveckling.

Högskolan har även uppgett att det finns en särskild beredningsgrupp kopplad till anställningsordningen, *Beredningsgrupp för högskolans anställningsordning*. Gruppens uppdrag är att följa upp tillämpningen av anställningsordningen och lämna förslag till rektor om utveckling av anställningsordningen.

UKÄ bedömer att Högskolan i Skövde har ändamålsenliga rutiner för att säkerställa en rättssäker och likvärdig hantering av anställningsärenden.

Anställningsordningen ska beslutas av styrelsen och finnas tillgänglig

Enligt 2 kap. 2 § första stycket 9 HF ska lärosätets styrelse själv besluta om en anställningsordning.

Den nuvarande regleringen i högskoleförordningen om anställningsförfarandet vid anställning av lärare är inte lika omfattande och detaljerad som den som gällde före den 1 januari 2011. Då fanns det en uttrycklig bestämmelse i högskoleförordningen om högskolans anställningsordning. Enligt bestämmelsen skulle en högskolas anställningsordning finnas tillgänglig, och med anställningsordning avsågs de regler för anställning av lärare som högskolan tillämpade.

I förarbetena till den nämnda regleringen framhåller dock regeringen att lärosätena i sina anställningsordningar bör samla de regler som ska gälla vid anställning av lärare och att anställningsordningen bör finnas tillgänglig vid högskolan.⁸

UKÄ konstaterar att högskolans anställningsordning (HS 2019/486) är beslutad av högskolans styrelse och att den gäller från och med den 20 juni 2019. Anställningsordningen finns tillgänglig på lärosätets webbplats. Lärosätet uppfyller därför bestämmelsen i 2 kap. 2 § första stycket 9 HF om att styrelsen själv ska besluta om anställningsordning och har agerat i enlighet med regeringens uttalande om att den ska finnas tillgänglig.

Anställning av professor genom kallelse

Beträffande kallelseförfarandet gjorde regeringen följande bedömning i propositionen *En akademi i tiden – ökad frihet för universitet och högskolor*:⁹

---

⁸ Prop. 2009/10:149 *En akademi i tiden – ökad frihet för universitet och högskolor*, s. 70.

⁹ Prop. 2009/10:149 s. 69 – 70.

Befattningsutredningen har föreslagit att ett kallelseförfarande ska införas primärt som en åtgärd för jämställdhet. Regeringen anser dock att det kan ifrågasättas om det är förenligt med EU-rätten att införa ett sådant förfarande som föreslås i jämställdhetssyfte. Däremot delar regeringen utredningens uppfattning om att ett kallelseförfarande utformat som ett verktyg för strategiska rekryteringar bör införas vid anställning av professorer. Universitet och högskolor kan därigenom kalla framstående personer genom ett snabbt och enkelt förfaringsätt. Förfarandet innebär att svenska lärosäten kan konkurrera om internationellt mycket framstående personer som de annars skulle riskera att gå miste om på grund av ett alltför långdraget anställningsförfarande. Vid anställning genom kallelse bör enligt regeringens mening inte någon föregående information om en ledig professorsanställning behöva lämnas.

Några av de remissinstanser som har varit negativa till förslaget, däribland Överklagandenämnden för högskolan, har framhållit att kallelseförfarandet kan äventyra rättssäkerheten och minska transparensen. Det är enligt regeringen viktigt att ett kallelseförfarande inte strider mot kravet i 11 kap. 9 § andra stycket regeringsformen om att det vid tillsättning av statlig tjänst endast ska fästas avseende vid sakliga grunder. De personer som enligt regeringen bör vara aktuella för anställning genom ett kallelseförfarande är sådana personer som uppfyller behörighetskraven för anställning som professor samt i övrigt besitter den kompetens som lärosätet behöver. Innan ett kallelseförfarande blir aktuellt bör en kravprofil för anställningen upprättas. Som regeringen har angett bör ett sakkunnigutlåtande hämtas in även vid anställning av professor genom ett kallelseförfarande. Ett sakkunnigutlåtande bör dock inte hämtas in om det är uppenbart obehövligt, t.ex. i de fall en person som kallas redan är professor. Kallelseförfarandet bör användas restriktivt. Beslut om kallelse bör beslutas av rektor och det bör inte få delegeras. Rättssäkerhetsaspekterna bör mot denna bakgrund bli tillgodosedda. Regeringen avser att följa utvecklingen noga.

Högskolan i Skövde har uppgett att regler om kallelse av professor finns inkluderade i anställningsordningen och att kallelseförfarandet handläggs av HR-avdelningen. Enligt högskolan säkerställer en samlad reglering och handläggning att kallelseförfarandet sker på ett sätt som är rättssäkert och likvärdigt inom lärosätet.

UKÄ konstaterar att högskolan i anställningsordningen (avsnitt 3.4) behandlar anställning av professorer genom kallelse. Avsnittet inleds med en hänvisning till bestämmelsen i 4 kap 7 § HF, bl.a. framgår att högskolan vid beslut att kalla en person till anställning ska dokumentera skälen till varför anställningen är av särskild betydelse. I det nämnda avsnittet framgår även att bestämmelsen om sakkunnigbedömning ska tillämpas.

UKÄ konstaterar att högskolans anställningsordning har korrekt information om kallelseförfarandet. Dock framgår det inte att kallelseförfarandet bör användas restriktivt mot bakgrund av uttalandena i förarbetena. Enligt UKÄ är det lämpligt att anställningsordningen innehåller även sådan information.

Information i anställningsordningen

Lediga anställningar och beslut om anställning

I 6 § AF anges att en myndighet som avser att anställa en arbetstagare på något lämpligt sätt ska informera om detta så att de som är intresserade av anställningen kan anmäla det till myndigheten inom en viss tid. Någon information behöver inte lämnas, om särskilda skäl talar mot det.

Information om myndighetens beslut om anställning ska lämnas på myndighetens anslagstavla. Det behöver inte tillämpas vid anställning som beräknas vara i högst sex månader eller vid anställning av dem som redan är aspiranter hos myndigheten. Ett anslag ska innehålla uppgifter om vilken dag som det sattes upp på anslagstavlan, vad som gäller i fråga om överklagande och de avvikande meningar som har antecknats i protokollet eller i någon annan handling. Det framgår av 7 och 8 §§ AF.

UKÄ konstaterar att det i högskolans anställningsordning (avsnitt 4.3) anges att lediga anställningar ska i normalfall utlysas i minst tre veckor på högskolans hemsida, officiella anslagstavla och på Arbetsförmedlingens hemsida (2 § förordning (1984:819) om statliga platsanmälningar och 6 § AF). UKÄ noterar att det i aktuellt avsnitt i anställningsordningen inte är angivet att information om anställning inte behöver lämnas om särskilda skäl talar mot det. UKÄ konstaterar att högskolan kan själv bestämma om högskolan vill kunna tillämpa detta undantag från krav på information om anställning i enlighet med 6 § AF. Ämbetet anser att detta i så fall bör anges i anställningsordningen.

Ämbetet konstaterar vidare att det i anställningsordningen anges att när information om ett beslut om anställning lämnas till de sökande ska information ges om hur beslutet kan överklagas (i de fall detta är tillämpligt) till Överklagandenämnden för högskolan (avsnitt 10). I anställningsordningen saknas emellertid anvisningar för lämnande av information om beslut om anställning och om vad ett anslag ska innehålla för uppgifter i enlighet med 7 och 8 §§ AF. Ämbetet anser att sådan information lämpligen bör finnas i anställningsordningen.

Jämställd representation i förslagsgruppen

Om en grupp personer ska lämna förslag på sökande som bör komma i fråga för en anställning som lärare, ska kvinnor och män vara jämställt representerade i gruppen. Det gäller dock inte om det finns synnerliga skäl. Det anges i 4 kap. 5 § HF.

UKÄ konstaterar att avsnitt 4.1 i högskolans anställningsordning innehåller uppgifter om jämställd representation i en grupp som lämnar förslag om anställning som lärare och att uppgifterna stämmer med vad som anges i 4 kap. 5 § HF.

Jämställd representation bland de sakkunniga

Vid anställning av en professor ska sakkunnigbedömning av de sökandes skicklighet hämtas in, om det inte är uppenbart obehövligt för prövningen av skickligheten. Om en bedömning hämtas in från två eller fler personer, ska kvinnor och män vara jämställt representerade. Det gäller dock inte om det finns synnerliga skäl. Det framgår av 4 kap. 6 § HF.

I propositionen *En akademi i tiden – ökad frihet för universitet och högskolor* har regeringen bland annat uttalat följande.¹⁰

Vid anställning av professorer bör huvudregeln vara att ett sakkunnigutlåtande om de sökandes skicklighet hämtas in. [...] Hur själva förfarandet ska gå till bör dock inte föreskrivas utan det bör universiteten och högskolorna själva få avgöra. Det innebär att lärosätena bör få bestämma hur många personer utlåtandet ska hämtas in från, om dessa ska avge gemensamma eller individuella utlåtanden, i vilken utsträckning de sakkunniga ska vara särskilt förtrogna med anställningens ämnesområde, utformningen av utlåtandet och liknande frågor.

I vissa fall kan ett sakkunnigutlåtande vara uppenbart obehövligt, t.ex. om en sökandes skicklighet redan har prövats i annat sammanhang. Det bör därför enligt regeringens bedömning finnas en möjlighet för universitet och högskolor att avstå från att hämta in ett sakkunnigutlåtande. Detsamma bör gälla vid ett kallelseförfarande.

Vid anställning av övriga lärarkategorier är det regeringens åsikt att det är universitet och högskolor som själva bör avgöra hur kvalitetssäkringen av beslutsunderlaget ska ordnas. På så sätt öppnas möjligheter till flexibilitet och effektivitet i anställningsförfarandet. Regeringen ser inte att det skulle finnas någon risk för att universitet och högskolor skulle välja att förenkla anställningsförfarandet på ett sådant sätt att kvaliteten på de anställdas meriter sjunker. Det ligger i varje lärosätes intresse att rekrytera de bästa individerna i syfte att vara en attraktiv och konkurrenskraftig arbetsgivare, utbildningsanordnare och forskningsutförare.

UKÄ konstaterar att lärosätet i avsnitt 6.1 i anställningsordningen har återgett innehållet i 4 kap. 6 § HF korrekt. Anställningsordningen innehåller alltså uppgifter om jämställd representation när sakkunnigbedömning hämtas in vid anställning av professor.

Stickprov

Utifrån Högskolan i Skövdes svar och av de handlingar som lärosätet kommit in med konstaterar UKÄ följande.

Information om lediga anställningar

UKÄ konstaterar att Högskolan i Skövde utlyst samtliga av de 16 anställningar som UKÄ valt ut som stickprov.

---

¹⁰ Prop. 2009/10:149 *En akademi i tiden – ökad frihet för universitet och högskolor*, s. 68–69.

Information om beslut om anställning ska lämnas på högskolans anslagstavla

Information om myndighetens beslut om anställning ska som regel lämnas på myndighetens anslagstavla. Anslaget ska innehålla uppgifter om vilken dag som det sattes upp på anslagstavlan, vad som gäller i fråga om överklagande och de avvikande meningar som har antecknats i protokollet eller i någon annan handling. Det följer av bestämmelserna i anställningsförordningen.

Någon information behöver inte lämnas på myndighetens anslagstavla om anställning av dem som redan är aspiranter hos myndigheten. Någon information behöver inte heller lämnas på myndighetens anslagstavla om anställningen beräknas vara i högst sex månader (7 § 2 stycket AF).

UKÄ konstaterar att det av stickproven och lärosätets svar framgår att högskolan har lämnat information om anställningsbesluten på lärosätets anslagstavla i samtliga ärenden.

Jämställd representation bland dem som bereder anställningsärenden

UKÄ konstaterar att bestämmelsen 4 kap. 5 § HF om jämställd representation återges i avsnitt 4.1 i högskolans anställningsordning och avsnittet innehåller uppgifter om jämställd representation i en grupp som lämnar förslag om anställning som lärare.

Vidare anges i anställningsordningen att mångfaldsaspekter bör beaktas vid arbetsgruppers sammansättning. Prefekt beslutar om gruppens sammansättning. Prefekt alternativt avdelningschef, berörd ämnesföreträdare eller motsvarande ämneskompetent person och HR-specialist ingår alltid i gruppen. Utöver dessa kan nuvarande befattningshavare eller kollega med liknande befattning ingå. Studentkåren och de fackliga organisationerna har närvaro- yttrande- och förslagsrätt vid gruppens möten.

Vad gäller rekryteringsprocess vid *anställning av teknisk- och administrativ personal (TA)* anges i avsnitt 9.1 anställningsordningen att jämställdhets- och mångfaldsaspekter ska beaktas vid arbetsgruppers sammansättning.

Lärosätet har redovisat rekryteringsgruppens sammansättning i varje stickprov. UKÄ konstaterar att sammansättningen av rekryteringsgruppen vid samtliga anställningar utom tre var jämställd. Av de tre ärendena var det endast ett som avsåg en läraranställning (lektor). Mot bakgrund av att bestämmelsen i 4 kap. 5 § HF om jämställd representation gäller anställning av lärare har UKÄ inga synpunkter på att rekryteringsgruppen inte var jämställd i de två övriga ärendena.

Vad gäller ärendet (HS 2018/373) som avsåg en anställning som lektor bestod rekryteringsgruppen för denna anställning av sex män och två kvinnor. Högskolan har beträffande detta ärende bland annat förklarat att avsteget från jämställdhet i gruppen grundas i regleringen av rekryteringsgruppens sammansättning i anställningsordningen (där vissa funktioner måste ingå) samt att specifik ämneskompetens varit nödvändig i gruppen. Sammansättningen av personerna med de funktioner som måste vara representerade i gruppen och personerna med specifik ämneskompetens resulterade i en ojämn representation vad gäller kön. UKÄ kan inte överpröva högskolans bedömning i detta ärende, men vill samtidigt understryka att det enligt 4 kap. 5 § HF krävs synnerliga skäl för att göra avsteg från jämställd representation.

Jämställd representation om bedömning görs av flera sakkunniga

Regeringen har anfört att huvudregeln vid anställning av professorer bör vara att sakkunnigutlåtande om de sökandes skicklighet inhämtas. Hur själva förfarandet ska gå till bör dock inte föreskrivas, utan det bör lärosätena själva avgöra. Det innebär att lärosätena bör få bestämma hur många personer utlåtandet ska hämtas in från, om dessa ska avge gemensamma eller individuella utlåtanden, i vilken utsträckning de sakkunniga ska vara särskilt förtrogna med anställningens ämnesområde, hur utlåtandet ska utformas och liknande frågor.¹¹

Högskolan har i det utvalda stickprov som rörde en anställning som professor redovisat antalet sakkunniga (tre stycken) och könsfördelningen bland de sakkunniga (en kvinna och två män). UKÄ konstaterar att könsfördelningen bland de sakkunniga har varit jämn och att kravet på jämställd representation enligt 4 kap. 6 § HF är uppfyllt.

Anställning av professor genom kallelse

Enligt högskolan har det under den aktuella granskningsperioden inte fattats några beslut om anställning av professor genom kallelse.

---

¹¹ Prop. 2009/10:149 s. 68–69.

Överklagande och klagomål

Bakgrund

I 2 kap. högskolelagen (1992:1434), HL, om de statliga högskolornas organisation anges att en högskola beslutar om sin interna organisation (utöver styrelse och rektor), om inte något annat är föreskrivet (2 kap. 5 § HL). Styrelsen ska själv besluta om en arbetsordning med viktigare föreskrifter om högskolans övergripande organisation, delegering av beslutanderätt, handläggning av ärenden och formerna i övrigt för verksamheten, om inte annat är föreskrivet i lag eller förordning. Detta anges i 2 kap. 2 § första stycket 8 högskoleförordningen (1993:100), HF.

För prövning av överklaganden av vissa beslut på högskoleväsendets område svarar en särskild överklagandenämnd. Nämndens beslut får inte överklagas. Det anges i 5 kap. 1 § HL och 12 kap. 5 § HF. Nämnden som avses är Överklagandenämnden för högskolan (ÖNH) och flertalet beslut av en högskola som får överklagas till ÖNH räknas upp i 12 kap. 2 § HF.

Av 33 § i förvaltningslagen (2017:900), FL, framgår att om parten får överklaga beslutet ska han eller hon även underrättas om hur det går till. En underrättelse om hur man överklagar ska innehålla information om vilka krav som ställs på överklagandets form och innehåll samt vad som gäller i fråga om ingivande och överklagandetid. Enligt 41 § FL får ett beslut överklagas om beslutet kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt. Enligt 42 § FL får ett beslut överklagas av den som beslutet angår, om det har gått honom eller henne emot. Enligt 43 § FL ska ett överklagande av ett beslut göras skriftligen till den högre instans som ska pröva överklagandet (överinstansen). Överklagandet ska dock ges in till den myndighet som har meddelat beslutet (beslutsmyndigheten). I överklagandet ska den som överklagar ange vilket beslut som överklagas och på vilket sätt han eller hon vill att beslutet ska ändras. Enligt 44 § FL ska ett överklagande av ett beslut ha kommit in till beslutsmyndigheten inom tre veckor från den dag då den som överklagar fick del av beslutet genom den myndigheten. Vad gäller överklagande av anställningsbeslut räknas dock tiden från den dag då informationen lämnades på myndighetens anslagstavla, se 22 § anställningsförordningen (1994:373).

När det gäller examination finns det i högskoleförordningen en särskild bestämmelse om omprövning av betyg. Finner en examinator att ett beslut om betyg är uppenbart oriktigt på grund av nya omständigheter eller av någon annan anledning, ska examinatorn ändra beslutet, om det kan ske snabbt och enkelt och om det inte innebär att betyget sänks (6 kap. 24 § HF). En examinator har alltså en skyldighet att ändra ett

betygsbeslut om det är uppenbart oriktigt. För andra typer av beslut finns motsvarande regel i 38 § FL.

I ESG:s riktlinjer för standard 1.3 anges att det vid genomförande av studentcentrerat lärande och undervisning ska finnas lämpliga rutiner för att hantera klagomål från studenterna. Vidare anges att kvalitetssäkringsprocesser bland annat bör ta hänsyn till att det finns en fastställd rutin för studentöverklagande.

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bitt lärosätet att besvara ett antal frågor om överklagande och klagomål.

A Överklagande

A.1 Har lärosätet riktlinjer för hur överklaganden ska hanteras? Om så är fallet, var vänlig bifoga dessa.

A.2 Bifoga de överklagandehänvisningar (mallar) som förekommer i följande ärenden: behörighet, tillgodoräknande, examensbevis, anstånd, studieuppehåll, disciplinära åtgärder och anställning. Bifoga en lista över överklaganden som kom in till lärosätet under perioden 1 november 2019–30 april 2020.

B Klagomål

B.1 Har lärosätet skriftliga rutiner, regler, riktlinjer eller liknande dokument för hantering av klagomål från studenter?

B.2 Informerar lärosätet studenterna om eventuella rutiner och i så fall på vilket sätt?

UKÄ har upplyst om att granskningen kommer att avse lärosätets överklagandehänvisningar och eventuella riktlinjer för hantering av klagomål från studenter.

Vidare har lärosätet informerats om att ämbetet kommer att granska handläggningen av ett antal överklaganden, och att UKÄ därför kommer att välja ut ett antal överklaganden och ställa frågor till lärosätet.

Stickprov

Högskolan har kommit in med en lista över samtliga överklagade ärenden som kommit in under perioden 1 november 2019 till och med den 30 april 2020. UKÄ har bitt lärosätet bifoga dessa beslut, totalt åtta stycken, med överklagandehänvisningar. Lärosätet har också ombetts att ange handläggningstid och bifoga utdrag från ärendehanteringssystemet för respektive ärende.

Lärosätets svar

Överklagande

Högskolan i Skövde har kommit in med *Anvisningar för handläggning av överklaganden* (fastställdes den 10 mars 2020, dnr 2020/220).

Högskolan har även bifogat mallar för överklagandehänvisningar som används i ärenden om behörighet, tillgodoräknande, examensbevis, anstånd, studieuppehåll, disciplinära åtgärder och anställning. Högskolan har uppgett följande.

Ett samlat styrdokument för handläggning av överklaganden fastställdes i mars 2020, *Anvisningar för handläggning av överklaganden*. Syftet med anvisningarna är att klargöra vilka regler som gäller och – genom det – värna rättssäkerheten för högskolans studenter, medarbetare och andra berörda. Anvisningarna har sin grund i den vägledning för handläggning av överklaganden som sammanställts av UKÄ (Högskolornas handläggning av överklaganden, 2018). Även tidigare fanns information om hur överklaganden skulle hanteras, men inte samlat utan i styrdokumentet för respektive område. Rutinbeskrivningar som i detalj reglerar handläggning av överklaganden finns också utformade inom flera funktioner.

Klagomål

Högskolan i Skövde har kommit in med *Anvisningar för frågor och klagomål från studenter* (fastställdes den 20 november 2018 och trädde i kraft samma datum, dnr HS 2018/871). Högskolan har uppgett följande.

Högskolan har sedan år 2014 ett särskilt styrdokument där hantering av klagomål från studenterna regleras, *Anvisningar för frågor och klagomål från studenter* (klagomålsrutiner). Anvisningarna reviderades av rektor i november 2018, efter en ingående beredning där representanter för rektors kansli, rektors ledningsgrupp, fakultetsnämnden och studentkåren medverkat. Studentkåren och samtliga medarbetare vid högskolan fick också möjlighet att lämna synpunkter på anvisningarna genom den remissbehandling som skedde.

I samband med att anvisningarna för frågor och klagomål från studenter reviderades år 2018 uppdaterades informationen till studenterna om klagomålsrutinerna. Informationen finns tillgänglig på Studentportalen. I den reviderade webbinformationen åskådliggörs rutinerna med en figur i form av en trappa. Uppdateringen av webbinformationen gjordes i samråd med studentkåren. Nya studenter informeras om klagomålsrutinerna inom ramen för det introduktionsprogram som genomförs vid terminsstart. Särskild information om detta finns för de studentfaddrar som ger stöd för introduktionen, i fadderhandboken.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Överklagande

Riktlinjer

Vissa beslut som lärosätena fattar i studentärenden och anställningsärenden får överklagas till ÖNH. Andra beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol, exempelvis beslut om disciplinära åtgärder. För att den klagande ska kunna ta tillvara rätten att få saken prövad i högre instans är det viktigt att lärosätena hanterar överklaganden rätt och lämnar korrekt information. I ESG:s riktlinjer anges att kvalitetssäkringsprocesser bör ta hänsyn till att det finns en fastställd rutin för studentöverklagande.

UKÄ konstaterar att Högskolan i Skövde har lärosätsgemensamma riktlinjer för hantering av överklaganden, *Anvisningar för handläggning av överklaganden*.

UKÄ ser positivt på att högskolan har riktlinjer för hur överklaganden ska hanteras. UKÄ konstaterar dock att högskolans riktlinjer enbart beskriver handläggning av överklaganden i de fall där ÖNH är överinstans. Enligt UKÄ kan det vara lämpligt att högskolan tar fram styrdokument som reglerar hanteringen av samtliga överklaganden.

Överklagandehänvisningar

Av förvaltningslagen framgår att myndigheter är skyldiga att underrätta parten om hur beslut överklagas, om beslutet går parten emot och kan överklagas. Myndigheter måste därför lämna en överklagandehänvisning. Överklagandehänvisningen måste överensstämma med vad som föreskrivs i förvaltningslagen om hur ett beslut överklagas, till exempel inom vilken tid man kan överklaga och till vilken instans överklagandet ska skickas. Av överklagandehänvisningen bör det också framgå att överklagandet ska vara ställt till den instans som prövar överklagandet. På så sätt blir det tydligt att det är fråga om ett överklagande och inte en önskan om att beslutsmyndigheten själv ska ompröva sitt beslut. Det är säkrast att lämna en skriftlig hänvisning till ett skriftligt beslut. Man undviker då den risk för rättsförluster som uppkommer genom att muntliga besked lättare kan missuppfattas eller förbises.¹²

I högskoleförordningen finns regler om vilka beslut av en högskola som får överklagas till ÖNH.

---

¹² Se Hellners och Malmqvist, *Förvaltningslagen med kommentarer*, 3 uppl., 2010, s. 258 och 264.

Högskolan i Skövde har lämnat in mallar för överklagandehänvisningar för beslut som avser behörighet, tillgodoräknannde, examensbevis, anstånd, studieuppehåll, disciplinära åtgärder och anställning. UKÄ har granskat de mallar för överklagandehänvisningar som högskolan har bifogat.

Behörighet: Mallen som har rubriken ”Antagningsbesked från UHR” avser exempel på antagningsbesked via Antagningssservice. I mallen anges att överklagandet ska laddas upp på Mina sidor senast tre veckor ”efter att du fick ditt antagningsbesked”. Även i mallen som har rubriken ”Antagningsbesked från Högskolan i Skövde” står det att överklagandet ska ha inkommit senast tre veckor ”efter att du har fått ditt antagningsbesked”. Dessa formuleringar stämmer inte överens med 44 § FL som anger att överklagandet ska ha kommit in till beslutsmyndigheten inom tre veckor från den dag då den som överklagar fick del av beslutet genom den myndigheten.

I mallarna som avser behörighet står det även att ” [o]m universitetet/högskolan inte ändrar sitt beslut skickar de överklagandet vidare till Överklagandenämnden för högskolan” respektive ” [o]m beslutet inte ändras skickas överklagan vidare till ÖNH”. UKÄ konstaterar att dessa formuleringar inte stämmer överens med 46 § FL. I den bestämmelsen anges bland annat att om en myndighet ändrar ett beslut som har överklagats ska den överlämna även det nya beslutet till överinstansen och att överklagandet ska anses omfatta det nya beslutet.

UKÄ vill i detta sammanhang framhålla att det förhållandet att Universitets- och högskolerådet (UHR) har tagit fram vissa av texterna i de överklagandehänvisningar som återfinns i antagningsbeskeden via Antagningssservice, inte fråntar lärosätet sitt ansvar för att de överklagandehänvisningar som högskolan lämnar tillsammans med sina beslut är korrekta.

Anställning: I mallen för anställningsärenden anges att överklagandet ska ha kommit in inom tre veckor från den dag då information om beslutet lämnades på högskolans officiella anslagstavla, ”annars kan överklagandet inte prövas”. UKÄ anser att formuleringen inte stämmer överens med 45 § FL där det står att den som överklagar för sent har rätt att få ett beslut om avvisning av överklagandet.

UKÄ förutsätter att högskolan ser över informationen i överklagandehänvisningarna i enlighet med vad som anges ovan och genomför de åtgärder som behövs för att informationen ska stämma överens med förvaltningslagens bestämmelser.

Stickprov

Överklagandehänvisningar

UKÄ har även granskat de åtta ärenden, som kommit in under perioden 1 november 2019 till och med den 30 april 2020, för att undersöka om personerna har fått överklagandehänvisningar och om hänvisningarna varit korrekta.

UKÄ konstaterar inledningsvis att när det gäller ett av stickproven (HSA 2020/28) har högskolan uppgett att överklagat beslut saknas då överklagandet inkom innan beslut hade fattats. Ämbetet konstaterar att överklagandehänvisningar har lämnats i samtliga av de övriga granskade ärendena. UKÄ har följande synpunkter på innehållet i överklagandehänvisningarna.

I två överklagandehänvisningar (HSA 2019/937 och HSA 2020/298) anges att överklagandet ska ha kommit in till Antagningen inom tre veckor ”efter att du har tagit del av ditt antagningsbesked”. Denna formulering stämmer inte överens med 44 § FL som anger att överklagandet ska ha kommit in till beslutsmyndigheten inom tre veckor från den dag då den som överklagar fick del av beslutet genom den myndigheten.

I en överklagandehänvisning (HSA 2020/210) anges att överklagandet ska ha kommit in inom tre veckor från den dag då information om beslutet lämnades på högskolans officiella anslagstavla, ”annars kan överklagandet inte prövas”. UKÄ anser att formuleringen inte stämmer överens med 45 § FL där det står att den som överklagar för sent har rätt att få ett beslut om avvisning av överklagandet.

UKÄ förutsätter att högskolan ser över formuleringarna i överklagandehänvisningarna så att de stämmer med reglerna i förvaltningslagen.

Handläggningstider

Riksdagens ombudsmän (JO) har uttalat att tiden för överlämnande av ett överklagande i normalfallet inte bör överstiga en vecka när en omprövning inte företas. JO har vidare uttalat att den omständigheten att beslutsmyndigheten finner det lämpligt att bifoga ett eget yttrande över överklagandet inte får medföra att tiden utsträcks med mer än några dagar.¹³ Även Justitiekanslern (JK) har uttalat sig i frågan och anser att om yttrandet inte kan upprättas utan dröjsmål måste ärendet överlämnas till överklagandeinstansen. En annan ordning skulle innebära att det lagts i beslutsmyndighetens hand att avgöra när överlagandemyndigheten ska få del av överklagandet, något som JK inte ansåg godtagbart av rättssäkerhetsskäl.¹⁴

---

¹³ Se JO:s ämbetsberättelse 1998/99 s. 443 och 2003/04 s. 179.

¹⁴ Se JK:s beslut 1999-12-20, dnr 1499-98-21.

Vad gäller beslut efter omprövning föreskrivs följande i 46 § FL: Om överklagandet inte avvisas, ska beslutsmyndigheten skyndsamt överlämna överklagandet och övriga handlingar i ärendet till överinstansen. Om en myndighet ändrar ett beslut som har överklagats, ska den överlämna även det nya beslutet till överinstansen. Överklagandet ska anses omfatta det nya beslutet.

UKÄ har granskat handläggningstiderna för de utvalda ärendena. Lärosätet har i samband med detta ombetts att ange handläggningstiden och bifoga utdrag från ärendehanteringssystemet för respektive ärende.

UKÄ konstaterar att högskolan har gett in utdrag från ärendehanteringssystemet för samtliga av de utvalda ärendena. Vad gäller handläggningstiden så har den beräknats med utgångspunkt i de uppgifter som högskolan har lämnat. UKÄ konstaterar att högskolan i samtliga ärenden har överlämnat överklagandena till överinstansen inom en vecka, vilket stämmer överens med JO:s uttalanden ovan.

Klagomål

Även när det gäller beslut som inte får överklagas är det viktigt att lärosätena hanterar eventuella klagomål på ett korrekt sätt. I ESG:s riktlinjer för standard 1.3 anges att det vid genomförande av studentcentrerat lärande och undervisning ska finnas lämpliga rutiner för att hantera klagomål från studenterna. I UKÄ:s rapport *Studentkårernas synpunkter på lärosätenas klagomålsrutiner* (rapport 2014:17) efterlyser flera studentkårer riktlinjer för hantering av klagomål. Även tydligare information om vart studenterna ska vända sig med problem eller klagomål efterfrågas. Enligt UKÄ:s uppfattning i rapporten tyder studentkårernas svar på att flera lärosäten kan behöva överväga åtgärder för att förbättra hanteringen av klagomål från studenter.

UKÄ konstaterar att högskolan har rutiner för hantering av klagomål (*Anvisningar för frågor och klagomål från studenter*). I anvisningarna ges en samlad beskrivning av de kontaktvägar som finns för högskolans studenter vid olika typer av frågor och klagomål. Kontaktvägarna sammanfattas i en bilaga till anvisningarna. Där framgår bland annat att om ett problem skulle kvarstå efter kontakt med undervisande lärare kan ärendet föras vidare till kursansvarig lärare, examinator eller programansvarig lärare, och därefter till avdelningschef, prefekt eller rektor. Det anges även att studenterna kan få stöd av studentkåren i samtliga ärenden.

Vad gäller högskolans information till studenterna så har högskolan uppgett att information om klagomålsrutinerna finns tillgänglig på Studentportalen samt att nya studenter informeras om klagomålsrutinerna inom ramen för det introduktionsprogram som genomförs vid terminsstart.

UKÄ bedömer att Högskolan i Skövde har ändamålsenliga rutiner för hantering av klagomål som finns tillgängliga för studenterna. UKÄ ser positivt på detta.

Bisysslor

Bakgrund

En lärare vid en högskola får vid sidan av sin anställning som lärare ha anställning eller uppdrag eller utöva verksamhet som avser forskning eller utvecklingsarbete inom anställningens ämnesområde om läraren därigenom inte skadar allmänhetens förtroende för högskolan. En sådan bisyssla ska hållas klart åtskild från lärarens arbete inom ramen för anställningen. Detta framgår av 3 kap. 7 § första stycket högskolelagen, (1992:1434), HL. I paragrafens andra stycke hänvisas till att det i fråga om bisysslor i övrigt finns bestämmelser i lagen (1994:260) om offentlig anställning, LOA.

Följande anges i 7 – 7 c §§ LOA.

En arbetstagare får inte ha någon anställning eller något uppdrag eller utöva någon verksamhet som kan rubba förtroendet för hans eller någon annan arbetstagares opartiskhet i arbetet eller som kan skada myndighetens anseende (7 §).

Arbetsgivaren ska på lämpligt sätt informera arbetstagarna om vilka slags förhållanden som kan göra en bisyssla otillåten enligt 7 § (7 a §).

En arbetstagare ska på arbetsgivarens begäran lämna de uppgifter som behövs för att arbetsgivaren ska kunna bedöma arbetstagarens bisysslor (7 b §).

En arbetsgivare ska besluta att en arbetstagare som har eller avser att åta sig en bisyssla som inte är förenlig med 7 § ska upphöra med eller inte åta sig bisysslan. Beslutet ska vara skriftligt och innehålla en motivering (7 c §).

Det finns även särskilda regler i högskoleförordningen (1993:100), HF.

En högskola ska på lämpligt sätt informera sina lärare om vilka bisysslor eller slag av bisysslor som inte är förenliga med 3 kap. 7 § HL. En högskola ska ge sina lärare råd vid bedömningen av om en viss bisyssla är förenlig med den bestämmelsen. Om en lärare begär det, ska högskolan lämna skriftligt besked i en sådan fråga. Av 7 a § LOA följer att en högskola på lämpligt sätt ska informera sina anställda om vilka slags förhållanden som kan göra en bisyssla otillåten enligt 7 § LOA (4 kap. 14 § HF).

En lärare är skyldig att hålla högskolan informerad om de bisysslor som han eller hon har och som har anknytning till anställningens ämnesområde. Högskolan ska dokumentera informationen. Dokumentationen

ska hållas ordnad så att det går att fortlöpande följa vilka bisysslor varje lärare har (4 kap. 15 § HF).

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bitt lärosätet att besvara följande frågor samt komma in med följande underlag:

1. Hur informerar lärosätet de anställda om vilka bisysslor som är otillåtna?
2. Hur lämnar de anställda de uppgifter som behövs för att lärosätet ska kunna bedöma deras bisysslor? Hur ofta ska de anställda lämna sådana uppgifter? Bifoga eventuella styrdokument beslutade av lärosätet.
3. Bifoga en lista över anställda med efternamn som börjar på bokstäverna A-F.

UKÄ har upplyst lärosätet om att ämbetet kommer granska lärosätets information till de anställda och lärosätets system för inhämtande och dokumentation av bisysslor. Vidare har ämbetet uppgett att ett antal anställda kommer att väljas ut för att granska om de har lämnat uppgifter om bisysslor och om lärosätet har bedömt bisysslorna.

Stickprov

UKÄ har valt ut 20 anställda från listan och bitt lärosätet att redogöra för om den anställda har lämnat uppgifter om bisyssla och om lärosätet har bedömt bisysslan. Lärosätet har även ombetts att bifoga eventuell dokumentation av uppgifterna och bedömningen.

Lärosätets svar

Högskolan i Skövde har kommit in med följande dokument.

- *Riktlinjer för bisysslor vid Högskolan i Skövde* (beslutade den 20 november 2018, dnr HS 2018/868)
- *Arbetsordning vid Högskolan i Skövde* (fastställd den 15 april 2020 och trädde i kraft samma datum, dnr HS 2020/342)
- *Rektors delegationsordning* (beslutad den 25 juni 2020, dnr HS 2020/624)
- *Prefekternas delegationsordning* (beslutad den 15 april 2020, dnr HS 2020/375)

- *Högskoledirektörens delegationsordning* (fastställd den 25 september 2019 och gäller från och med den 20 september 2019, dnr HS 2020/751)

Högskolan har i huvudsak uppgett följande.

Utgångspunkten för information om bisysslor är riktlinjerna för bisysslor. Information om bisysslor finns tillgänglig på svenska och engelska på Medarbetarportalen. Alla medarbetare kan där läsa om vad som är en bisyssla, vilka typer av bisysslor som är otillåtna samt information om hur och när redovisning ska ske. Där finns även länk till riktlinjerna.

Nya medarbetare får information om vilka bisysslor som är otillåtna i samband med introduktionen, enligt ”Checklista för introduktion av nyanställd personal”. Personer som nyanställs som chefer eller tillträder uppdrag som chefer informeras om bisysslor och chefs ansvar enligt ”Utbildningsprogram för nya chefer”.

En gång per år påminner högskolan samtliga medarbetare om att ta del av riktlinjerna för bisysslor och anmäla eventuella bisysslor. En länk till riktlinjerna finns i personalsystemet Primula, i den funktion av systemet där bisysslor redovisas. I samband med redovisningen bekräftar medarbetaren att hon eller han har tagit del av riktlinjerna. HR-avdelningen, som ansvarar för rutinerna som rör bisysslor, följer upp de registreringar av bisysslor som görs. Avdelningen skickar även påminnelser till cheferna om att deras medarbetare måste redovisa bisysslor.

Redovisning av bisyssla ska göras varje år via formulär i personalsystemet Primula. Detta ska ske senast den sista januari det aktuella året och uppdateras löpande vid eventuella förändringar. En medarbetare som avser att ta på sig en bisyssla ska lämna de uppgifter som behövs för att högskolan ska kunna bedöma bisysslan innan den påbörjas. Det är närmaste chef som, i enlighet med det arbetsledningsansvar som framgår av högskolans organisations- och delegationsdokument, bedömer bisysslan. Detta framgår av arbetsordningen, rektors delegationsordning, prefekternas delegationsordning och högskoledirektörens delegationsordning.

I samband med introduktion av nya medarbetare är en av aktiviteterna att informera om och anmäla bisyssla tillsammans med chef eller kontaktperson.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Information om otillåtna bisysslor

UKÄ konstaterar att högskolan i *Riktlinjer för bisysslor vid Högskolan i Skövde* (avsnitt 5-5.3) anger att det finns tre kategorier av otillåtna bisysslor: förtroendeskadliga bisysslor, arbetshindrande bisysslor och konkurrerande bisysslor. I avsnitt 6 framgår att det finns särskilda regler för lärare om forskning eller utvecklingsarbete inom anställningens ämnesområde.

UKÄ noterar att det i riktlinjerna (avsnitt 7) anges att högskolan ska informera medarbetare om när en bisyssla är otillåten. Vidare framgår att denna information främst lämnas vid anställningens start och genom riktlinjerna samt när högskolan en gång per år påminner samtliga medarbetare om att ta del av riktlinjerna och anmäla eventuella bisysslor. I samma avsnitt framgår att högskolan ska ge medarbetare individuella råd huruvida en viss bisyssla är otillåten. I avsnitt 7 anges också att högskolans chefer, med stöd av HR-avdelningen, ansvarar för att ge närmare information eller råd angående regler kring bisysslor och reglernas tillämpning.

Ämbetet noterar vidare att högskolan har uppgett att information om bisysslor finns tillgänglig på Medarbetarportalen, samt att det där och i personalsystemet Primula finns en länk till riktlinjerna.

UKÄ konstaterar att högskolan har regler om otillåtna bisysslor. Reglerna innehåller även bestämmelser om hur de anställda ska informeras om otillåtna bisysslor. Högskolan har också ett system för att se till att anställda tar del av regler om otillåtna bisysslor.

UKÄ bedömer sammantaget att högskolan har skapat förutsättningar för att säkerställa att de anställda vid lärosätet informeras om otillåtna bisysslor enligt 4 kap. 14 § HF och 7 a § LOA.

Inhämtande och dokumentation om bisysslor

UKÄ konstaterar att det av högskolans *Riktlinjer för bisysslor vid Högskolan i Skövde* (avsnitt 8) framgår att alla medarbetare vid högskolan varje år, på begäran av närmaste chef, ska lämna de uppgifter som behövs för att arbetsgivaren ska kunna bedöma medarbetarens bisysslor. Det anges även att medarbetare som inte har någon bisyssla ska lämna in redovisning. Av samma avsnitt framgår vidare att redovisningen ska göras senast den sista januari via personalsystemet, och uppdateras löpande vid eventuella förändringar.

I riktlinjerna (avsnitt 8) anges vidare att lärare även har en skyldighet att självmant hålla högskolan underrättad om alla bisysslor som har anknytning till det egna ämnesområdet. Chefer som omfattas av chefsavtalet har också skyldighet att självmant anmäla bisysslor.

Vidare noterar UKÄ att det i riktlinjerna (avsnitt 7) anges att högskolan är skyldig att dokumentera lärarnas underrättelser om bisysslor så att det går att fortlöpande följa vilka bisysslor lärarna har. Det anges även att HR-avdelningen ansvarar för att inlämnade redovisningar finns arkiverade samt att register förs över inlämnade redovisningar.

UKÄ konstaterar att det av riktlinjerna (avsnitt 8) framgår att en medarbetare som avser att ta på sig en bisyssla ska lämna de uppgifter som behövs för att högskolan ska kunna bedöma bisysslan innan den påbörjas. Det anges även att medarbetare i första hand vänder sig till sin närmaste chef för att diskutera bisysslor, men att samråd också kan ske med HR-avdelningen och i sista hand med högskolans juriststöd.

Vidare noterar UKÄ att det i avsnitt 9 i riktlinjerna anges att bisysslor, förutom i samband med den av HR-avdelningen initierade årliga redovisningen i januari, lämpligen diskuteras vid medarbetarsamtal, lönesättande samtal, i samband med tjänsteplanering eller liknande sammanhang.

UKÄ konstaterar att Högskolan i Skövde har ett system för att hämta in och dokumentera lärares ämnesanknutna bisysslor enligt 3 kap. 7 § HL.

Stickprov

UKÄ har granskat om 20 anställda lärare vid lärosätet har lämnat uppgift om bisysslor och om högskolan har bedömt bisysslorna. Högskolan har gett in en sammanställning av uppgifter om bisysslor från personalsystemet Primula.

UKÄ konstaterar att den anställda i ett fall (professor L-E B) har angett typ av bisyssla som ”Övrigt” och beskrivningen av bisysslan är ”20 % Royalty och föredrag/föreläsning, eget företag”, som namngivits. UKÄ ifrågasätter om det i detta fall funnits ett tillräckligt underlag för att kunna bedöma den aktuella bisysslan. UKÄ utgår från att högskolan framöver säkerställer att det finns ett tillräckligt underlag för bedömning av bisysslor.

I ett fall har bisyssloredivisning inte lämnats för år 2020 på grund av att den aktuella personen var tjänstledig 100 % för hela 2020. UKÄ vill uppmärksamma högskolan på att Arbetsgivarverket i sin skrift ”Bisysslor” från år 2012 påpekar att förbudet mot förtroendeskadliga bisysslor också gäller när en person är tjänstledig från sin anställning. Enligt UKÄ kan det vara lämpligt att högskolan inhämtar bisyssloredivisning även av tjänstlediga personer.

UKÄ konstaterar att i övriga stickprov har uppgifter om bisysslor lämnats och högskolan har bedömt bisysslorna om den anställda har uppgett att hon eller han har en bisyssla.

Oredlighet i forskning

Bakgrund

Enligt 1 kap. 3 a § högskolelagen (1992:1434), HL, ska vetenskapens trovärdighet och god forskningssed värnas i lärosätenas verksamhet.

Från och med den 1 januari 2020 gäller lagen (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning. Av 2-3 §§ framgår bland annat att statliga universitet och högskolor som bedriver forskning omfattas av lagen (forskningshuvudmän). Vidare framgår av 2 § att med oredlighet i forskning avses ”en allvarlig avvikelse från god forskningssed i form av fabricering, förfalskning eller plagiering som begås med uppsåt eller av grov oaktsamhet vid planering, genomförande eller rapportering av forskning”.

Forskningshuvudmannen har det övergripande ansvaret för att forskning utförs i enlighet med god forskningssed (5 §). Av lagen framgår att ärenden som inte bedöms röra oredlighet i forskning men kan gälla andra avvikelser från god forskningssed hanteras av den berörda forskningshuvudmannen (se 11 §).

Av lagen framgår vidare att frågor om oredlighet i forskning prövas av en särskild nämnd (7 §) och att forskningshuvudmän ska överlämna handlingar för prövning till denna nämnd om det kan misstänkas att oredlighet i forskning har förekommit i verksamheten (6 §).

Forskningshuvudmannen har en återrapporteringskyldighet till nämnden, bland annat när nämnden beslutat att det förekommit oredlighet i forskning (13 §). I sådana fall ska forskningshuvudmannen även informera forskningsfinansiärer, vetenskapliga tidskrifter m.fl. om beslutet (se 14 §).

Enligt 1 kap. 17 § högskoleförordningen (1993:100), HF, ska en högskola pröva andra misstänkta avvikelser från god forskningssed än de som ska prövas särskilt enligt ovan nämnda lag. En högskola ska fastställa riktlinjer för sin prövning av misstänkta avvikelser från god forskningssed.

Underlaget från lärosätet

UKÄ har bett lärosätet att redogöra för om lärosätet har beslutat om styrdokument för hanteringen av ärenden om allvarliga avvikelser från god forskningssed och andra avvikelser från god forskningssed.

UKÄ har även bett lärosätet att bifoga en lista över samtliga ärenden om avvikelser från god forskningssed som registrerats eller avgjorts under perioden 1 januari–30 juni 2020. Det gäller både ärenden som handläggs av lärosätet och ärenden som överlämnas till den särskilda nämnden.

UKÄ har upplyst om att ämbetet kommer att granska lärosätets handläggning av ärenden om avvikelser från god forskningssed.

Stickprov

Högskolan i Skövde har uppgett att inga ärenden om avvikelser från god forskningssed har registrerats eller avgjorts under perioden 1 januari–30 juni 2020.

Lärosätets svar

Högskolan i Skövde har kommit in med följande dokument.

- *Riktlinjer för hantering av misstanke om oredlighet i forskning eller andra allvarliga avvikelser från god forskningssed* (fastställdes den 25 juni 2020 och trädde i kraft samma dag, dnr HS 2020/559)

Högskolan har uppgett i huvudsak följande. Högskolan har beslutat om styrdokument för handläggning av ärenden som rör oredlighet i forskning (de ovan nämnda riktlinjerna). Ett särskilt råd, forsknings-etiska rådet, ger rektor stöd i ärenden som rör misstänkt avvikelse från god forskningssed (misstänkt oredlighet i forskning och andra allvarliga avvikelser från god forskningssed). Rådet utgörs av fem institutions-representanter (en från varje institution), en doktorandrepresentant samt en representant från fakultetsnämnden. Vid behov adjungeras högskolans jurist till rådet. Det forskningsetiska rådet arbetar även proaktivt med forskningsetiska frågor, i samverkan med högskolans fakultetsnämnd.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Lärosätets hantering av ärenden om oredlighet i forskning

Högskolan har beslutat om *Riktlinjer för hantering av misstanke om oredlighet i forskning eller andra allvarliga avvikelser från god forskningssed*. UKÄ konstaterar att högskolan därigenom har regler som fastställer hur misstanke om avvikelser från god forskningssed ska hanteras.

UKÄ har dock följande synpunkter på innehållet i högskolans riktlinjer.

Riktlinjerna innehåller rutiner för hanteringen av misstanke om oredlighet i forskning och vad högskolan definierat som andra ”allvarliga” avvikelser från god forskningssed. UKÄ konstaterar att kravet i 1 kap. 17 § HF på att en högskola ska fastställa riktlinjer för sin prövning av misstänkta avvikelser från god forskningssed inte är begränsad enbart till allvarliga avvikelser. Det har inte framkommit att högskolan har fastställt riktlinjer för prövning av misstänkta avvikelser från god forskningssed som inte omfattas av den av högskolan uppställda definitionen av andra avvikelser. Ämbetet utgår från att högskolan kompletterar sitt styrdokument så att det uppfyller kravet i 1 kap. 17 § HF.

UKÄ noterar att högskolan under rubriken ”Anmälan” (avsnitt 4.1) anger att ”[v]id misstanke om oredlighet i forskning eller andra allvarliga avvikelser från god forskningssed vid Högskolan ska rektor omgående och skriftligen meddelas detta”. Högskolan saknar dock bemyndigande att bestämma hur en anmälan ska anhängiggöras och kan således inte uppställa som krav att den ska vara skriftlig eller att den måste göras till rektor. UKÄ utgår från att högskolan justerar innehållet i riktlinjerna.

Vidare anges i riktlinjerna (avsnitt 4.3) under rubriken ”Misstanke om andra allvarliga avvikelser från god forskningssed” bland annat att ”Utifrån [Forskningsetiska rådets] FER:s utredning och bedömning av ett ärende ska rektor därefter besluta om omständigheterna är sådana att ärendet kan lämnas utan vidare åtgärd eller att allvarlig avvikelse från god forskningssed har förelegat. Om särskilda skäl föreligger kan rektor besluta om annan åtgärd”. UKÄ anser att det är otydligt vad högskolan menar med sin hänvisning till ”särskilda skäl” och att det bör tydliggöras i riktlinjerna vad som avses med beaktande av vad ämbetet påpekat ovan om att högskolan inte endast ska pröva andra ”allvarliga” avvikelser från god forskningssed.

I högskolans riktlinjer under rubriken ”Uppföljning” (avsnitt 4.4) görs även en hänvisning till 13 § lagen om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning. Det anges att om Nämnden för prövning av oredlighet i forskning (Npof) beslutar att oredlighet i forskning har förekommit ansvarar rektor eller den rektor utser för att inom sex månader från det att Npof:s beslut vunnit laga kraft återrapportera till Npof de åtgärder som vidtagits eller avses vidtas med anledning av beslutet. Av riktlinjerna framgår dock inte att enligt det nämnda lagrummet ska forskningshuvudmannen återrapportera till Npof även i de fall det framgår av ett beslut av Npof att det förekommit en allvarlig avvikelse från god forskningssed i form av fabricering, förfalskning eller plagiering, utan att uppsåt eller grov oaktsamhet har kunnat konstateras. UKÄ förutsätter att högskolan tydliggör detta i riktlinjerna så att de i alla delar stämmer överens med bestämmelsen i 13

§ lagen om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning.

I övrigt bedömer UKÄ att högskolans riktlinjer stämmer överens med lagen om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning samt HF.

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) ska bidra till att stärka den svenska högskolan och Sverige som kunskapssamhälle. Vi granskar kvaliteten på högskoleutbildningarna, vi analyserar och följer upp utvecklingen inom högskolan och vi bevakar studenternas rättssäkerhet.

uka.se

